

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Opole, dnia środa, 7 kwietnia 2021 r.

Poz. 975

UCHWAŁA NR XXVII/216/2021 RADY GMINY RUDNIKI

z dnia 30 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późn. zm.) Rada Gminy Rudniki uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021-2024”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rudniki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

Przewodniczący
Rady Gminy Rudniki

Jarosław Marchewka

**Program Opieki nad Zabytkami
Gminy Rudniki
na lata 2021 – 2024**

Opracowanie

Jacek Dąbrowski, Jakub Makowski

Warszawa, grudzień 2020

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	10
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	10
4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022.....	10
4.1.2. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	12
4.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	13
4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, Kreatywność) 2030	13
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	14
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego 2030.....	14
4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego	16
4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020–2023	20
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	25
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	25
5.1.1. Strategia Rozwoju Gminy Rudniki na lata 2015–2025	25
5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rudniki	28
5.1.3. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	31
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	32
5.2.1. Kalendarium historii terenu gminy Rudniki.....	32
5.2.2. Krajobraz kulturowy	34
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	35
5.2.4. Zabytki ruchome	35
5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	36
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych	39

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne.....	39
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	41
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	43
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	47
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	48
7. Założenia programowe.....	49
7.1. Priorytety, kierunki i działania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024.....	49
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	53
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	54
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	55
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.....	57

1. Wstęp

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 jest dokumentem stanowiącym uzupełnienie w stosunku do innych dokumentów strategicznych Gminy Rudniki i aktów prawa miejscowego. Program ten stanowiący realizację wymogu ustawowego, opracowany został na okres czterech lat i po zaopiniowaniu przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, został przyjęty Uchwałą Rady Gminy w Rudnikach jako istotny dokument w sferze polityki publicznej jaką jest ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Celem sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 jest zapewnienie ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego gminy, w tym w szczególności jego unikalnego krajobrazu kulturowego oraz zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystycznego Rudnik. Dokument opracowany przez władze samorządowe kierowany jest do całej społeczności gminy, w szczególności do właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, do organizacji społecznych i instytucji kościelnych. Wspólna troska o otaczające nas dziedzictwo kulturowe jest podstawą do budowania świadomości i tożsamości mieszkańców.

Dziedzictwo bowiem *należy do nas wszystkich, a dostęp do dziedzictwa to jedno z podstawowych praw człowieka*¹. Program opieki nad zabytkami ma stanowić źródło wsparcia, koordynacji, a nade wszystko inspiracji do działań w sferze ochrony, edukacji i popularyzacji dziedzictwa kulturowego. Wszelkie działania podejmowane w oparciu o zapisy Programu, mają służyć rozwojowi gminy, a zatem pożytkom, które będą odczuwalne przez wszystkich mieszkańców.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 powstał w momencie obowiązywania uchwalonego przez Radę Ministrów *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022*, w którym bardzo mocno podkreślona została ranga i znaczenie gminnych programów opieki nad zabytkami w realizacji przez samorządy polityki publicznej jaką jest opieka nad zabytkami. Potwierdzeniem tego ma być organizacja konkursu na modelowe wdrażanie gminnych programów opieki nad zabytkami, do którego będzie mógł aspirować także niniejszy dokument.

Przełomowym momentem dla niniejszego Programu jest także zmiana perspektywy finansowania różnorodnych projektów ze środków pomocowych Unii Europejskiej. Należy mieć nadzieję, że w nowej perspektywie finansowej na lata 2021–2027 znajdzie się wiele programów i priorytetów wspierających projekty z zakresu ochrony zabytków oraz ochrony dziedzictwa kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami stanowi *ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*².

¹ Por. J. Purchla, *Historyczny krajobraz miejski. Rekomendacja UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego (2011)* [w:] *Polski Komitet do spraw UNESCO*, Warszawa 2013.

² Dz.U. z 2020 r., poz. 282 z późn. zm.

Obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami określa art. 87 cytowanej wyżej ustawy, w myśl którego wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ten przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Następnie jest on publikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa. Z realizacji programu wójt sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024, zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy ma na celu:

- 1) *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- 2) *uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- 3) *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- 4) *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- 5) *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- 6) *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
- 7) *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Podstawą systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*³, w myśl jej zapisów: *Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5), (...) stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (art. 6, ust. 1), a także zapewnia wolność korzystania z dóbr kultury (art. 73).*

Szczegółowo problematyka ochrony zabytków w Polsce została uregulowana w przywołanej wcześniej *ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Rozróżniono w niej i zdefiniowano pojęcia „ochrony zabytków” i „opieki nad zabytkami”. Do ochrony odnoszą się wszelkie czynności władcze podejmowane w tym zakresie przez organy administracji publicznej, natomiast zadania należące do właścicieli i użytkowników zabytków, polegające na ich utrzymaniu we właściwym stanie technicznym to – opieka nad zabytkami.

³ Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

W ustawie zdefiniowano pojęcie zabytku jako nieruchomości lub rzeczy ruchomej, ich części lub zespołu, będącego dziełem człowieka lub związanego z jego działalnością i stanowiącego świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1).

Zadania przynależne administracji publicznej w zakresie realizacji polityki publicznej jaką jest ochrona zabytków zostały zdefiniowane przede wszystkim w art. 4 przywołanej ustawy. Należą do nich, w szczególności:

- 1) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Zadania i kompetencje administracji samorządowej w sferze ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały umieszczone w przepisach określających m.in. formy i sposób ochrony zabytków, zagospodarowanie zabytków, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań przy zabytkach, funkcjonowanie nadzoru konserwatorskiego, zasad finansowania opieki nad zabytkami, opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami oraz planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, organizację organów ochrony zabytków oraz zasady powoływania i funkcjonowania społecznych opiekunów zabytków.

Istotną zmianą wprowadzoną do ww. ustawy w 2017 r.⁴ jest – postulowane od lat przez samorządy – umożliwienie finansowania prac konserwatorskich i robót budowlanych przez jednostki samorządu terytorialnego nie tylko przy zabytkach wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, ale także ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Ustawę o ochronie i opiece nad zabytkami uzupełniają akty wykonawcze – rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dotyczące poszczególnych zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami. Do najważniejszych – istotnych także dla działań realizowanych przez administrację jednostek samorządu terytorialnego – należy zaliczyć:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem⁵;*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz*

⁴ Ustawa z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. z 2017 r., poz. 1595.

⁵ Dz.U. z 2011 r., Nr 113, poz. 661 i Dz.U. z 2019 r., poz. 1886.

*robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków*⁶;

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków*⁷;
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*⁸.

Jednostkom samorządu terytorialnego przypisany jest szereg zadań z zakresu polityki publicznej, jaką jest ochrona dziedzictwa kulturowego, sformułowanych w innych aktach prawnych rangi ustawowej:

- *w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*⁹, w art. 7, ust. 1, pkt 9 jako jedno z zadań własnych gminy uznano: *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*;
- istotne kompetencje samorządu gminnego sformułowane zostały także w *ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹⁰. Określono w niej zasady kształtowania polityki przestrzennej, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Zgodnie z zapisami tej ustawy, w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym muszą być uwzględniane wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- dzięki wprowadzonym przez *ustawę z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw z związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu*¹¹, zmian w treści przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Rada Gminy uzyskała kompetencje ustalenia w formie uchwały zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane;
- w *ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane*¹², zawarta została zasada, że nie narusza ona przepisów m.in. *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Deklaracja ta znajduje potwierdzenie m.in. w treści art. 39 – w przypadku prowadzenia robót budowlanych przy obiekcie wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, wymagane jest uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków;

⁶ Dz.U. z 2018 r., poz. 1609 i Dz.U. z 2019 r., poz. 1721.

⁷ Dz.U. z 2017 r., poz. 1674.

⁸ Dz.U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153.

⁹ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 713.

¹⁰ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 293 z późn. zm.

¹¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 774 z późn. zm.

¹² Tekst jednolity – Dz.U. z 2019 r., poz. 1186 z późn. zm.

- w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji¹³, rewitalizację zdefiniowano jako (art. 2, ust. 1): *Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W art. 3 ust. 1 uznano, że Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Realizując to zadanie (art. 8, ust. 1): rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.*
- w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹⁴ ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, m.in. przez zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje również działania związane z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹⁵ – art. 83a: *Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wojewódzki konserwator zabytków;*
- w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych¹⁶, wprowadzono ograniczenia w stosunku do gospodarowania terenami chronionymi z powodów konserwatorskich. M.in. na podstawie art. 34: *W stosunku do gruntów, na których znajdują się zabytki archeologiczne, wojewódzki konserwator zabytków może określić, w drodze decyzji, zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.*
- w przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹⁷ jako cel publiczny wymienia opiekę nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki, co znajduje odzwierciedlenie w szeregu postanowień tej ustawy. Np. sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 13 ust. 4). W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję dotyczącą podziału nieruchomości wójt gminy wydaje po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości (art. 13 ust. 5).
- na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej¹⁸ jednostki samorządu terytorialnego mogą

¹³ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 802 z późn. zm.

¹⁴ Tekst jednolity – Dz.U. z 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.

¹⁵ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 55 z późn. zm.

¹⁶ Tekst jednolity – Dz.U. z 2017 r., poz. 1161 z późn. zm.

¹⁷ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 65 z późn. zm.

¹⁸ Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 194.

sprawować *mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami* (art. 1 ust. 1 i 4). M.in. na podstawie art. 9:

1. *Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym.*
2. *Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym.*
3. *Instytucje kultury, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego, mogą otrzymywać dotacje celowe na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.*

Inną kompetencją – na podstawie art. 7a ust. 1 – jest uprawnienie jednostki samorządu terytorialnego do przyznawania stypendiów osobom zajmującym się m.in. opieką nad zabytkami;

- zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*¹⁹, kulturę, sztukę, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego należy do sfery zadań publicznych, których realizację jednostka samorządu terytorialnego może powierzyć organizacjom pozarządowym i innym podmiotom wymienionym w tej ustawie.

Zasady ochrony zabytków zgromadzonych w muzeach, bibliotekach i archiwach, które także wchodzi w zakres działalności samorządu terytorialnego – zostały określone w następujących przepisach ustawowych:

- *ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach*²⁰ określa muzeum jako jednostkę organizacyjną, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. Muzeum realizuje swoje cele w szczególności poprzez gromadzenie zabytków, katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów, zabezpieczanie i konserwację zbiorów oraz zabezpieczanie zabytków archeologicznych nieruchomych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody, także promowanie i upowszechnianie i edukację w zakresie kultury, sztuki i zabytków dzięki wystawom stałym i czasowym, działalności edukacyjnej, organizowaniu badań, czy też działalności wydawniczej;
- w *ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*²¹ uznano, że biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Organizują one i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej;

¹⁹ Tekst jednolity – Dz.U. z 2019 r., poz. 688 z późn. zm.

²⁰ Tekst jednolity – Dz.U. z 2019 r., poz. 917 z późn. zm.

²¹ Tekst jednolity – Dz.U. z 2019 r., poz. 1479.

- ochronę materiałów archiwalnych regulują z kolei przepisy *ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*²². Zgodnie z przepisami tej ustawy – art. 1 – *materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej, o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych – powstała w przeszłości i powstająca współcześnie.*

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych stanowi jeden z celów gminnego programu opieki nad zabytkami. System zadań strategicznych dla obszaru gminy wynika zarówno z przyjętych przez organ stanowiący dokumentów strategicznych, jak i dokumentów opracowywanych przez jednostki administracyjne wyższego rzędu, zarówno poziomu regionalnego, jak i krajowego.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022

Ochrona dziedzictwa kulturowego, zgodnie z art. 5 i 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, należy do jednego z podstawowych obowiązków państwa. Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń. Pomimo, iż najczęściej utożsamiane jest ono z architekturą i sztuką, to jego elementy stanowią także formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli) i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności. Zabytki są integralną częścią narodowego dziedzictwa kulturowego i są dobrem wspólnym, o które troskę każdemu obywatelowi nakazuje art. 82 Konstytucji RP.

Zgodnie z *ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami* (art. 84). Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest uchwalany przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 86),

²² Tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 164.

na okres 4 lat (art. 85 ust 2). W krajowym programie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami określa się, w szczególności, cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji (art. 85 ust. 1).

W chwili opracowywania *Programu opieki nad zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024* obowiązywał, przyjęty przez Radę Ministrów *Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022*²³.

Za główny cel *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022* uznano: *Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami*, który będzie realizowany przez trzy cele szczegółowe wraz z przypisanymi im kierunkami działań:

1. *Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego*
 - *Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;*
 - *Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.*
2. *Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami*
 - *Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;*
 - *Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.*
3. *Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.*
 - *Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości;*
 - *Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.*

W sposób bezpośredni jednostkom samorządu terytorialnego dedykowany jest kierunek działania – **Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym** w Celu szczegółowym 1. W jego ramach zaplanowano cztery szczegółowe zadania:

1. **Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnościami.**
2. *Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.*
3. **Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.**

Realizowane będą projekty szkoleniowe dla przedstawicieli JST realizujących lub planujących rewitalizację zasobu dziedzictwa kulturowego, wsparcie dla JST w procesie identyfikacji dziedzictwa, szacowania jego wartości i wskazania właściwych sposobów jego ochrony i zagospodarowania w procesach rewitalizacyjnych oraz prowadzenie cyklicznego konkursu „Twój dom – dialog z tradycją”, ukierunkowanego na wspieranie procesów rozwoju i poprawy krajobrazu kulturowego. Właściwym celem konkursu ma być identyfikacja i popularyzacja nowych wzorców zabudowy jednorodzinnej będących kontynuacją i nawiązaniem do form tradycyjnego budownictwa.

²³ Uchwała Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022” – MP z 2019 r., poz. 808.

4. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

Planowane jest przygotowanie założeń, a następnie organizacja cyklicznego konkursu skierowanego do samorządów gminnych. Konkurs ma na celu promowanie i upowszechnianie najlepszych wzorców, przede wszystkim w zakresie opracowywania i wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami, uznawanych jako dokumenty strategiczne JST w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem i krajobrazem kulturowym oraz kształtowania ładu przestrzennego.

4.1.2. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z 14 lutego 2017 r.²⁴

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030, określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR. Wdrażanie tych projektów oraz stopień realizacji celów rozwojowych, określony wskaźnikami, będzie przedmiotem rozbudowanego systemu monitoringu i ewaluacji. Pozwoli to na zarządzanie realnymi procesami w gospodarce – i, w miarę potrzeb, aktualizowanie zarówno listy, jak i zakresu projektów²⁵.

W części IV dokumentu – Kierunki interwencji w pkt. 4. Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej uznano, że: *Inwestycje w kulturę wpływają nie tylko na ekonomiczny rozwój i wzrost konkurencyjności, ale także na wzmocnienie kapitału społecznego. Inwestowanie w ochronę dziedzictwa, rozwój i modernizację infrastruktury kultury oraz edukację kulturalną – kształcenie odbiorcy i jego kulturowych kompetencji przyczynia się do rozwijania kultury i innowacyjności.*

Dzięki tym kompetencjom i uczestnictwu w kulturze społeczeństwo buduje z jednej strony tożsamość, szacunek do tradycji, poczucie przynależności do wspólnoty i jej historii, z drugiej zaś kreatywność, innowacyjność, otwartość i tolerancję²⁶.

W ramach działań do roku 2020 zaplanowano m.in.:

- *Wzmacnianie potencjału instytucji kultury o szczególnym znaczeniu – wspieranie instytucji kultury, których wieloletnia działalność i tradycja mają szczególne znaczenie dla celów polityki państwa w obszarze kultury i których dorobek jest ważnym elementem budowania tożsamości kulturowej Polaków oraz narzędziem promocji Polski w świecie²⁷.*

Wśród działań zaplanowanych do realizacji do 2030 r. znalazły się m.in.:

²⁴ MP z 2017 r., poz. 260.

²⁵ *Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju...*, s. 6.

²⁶ *Ibidem*, s. 216.

²⁷ *Ibidem*.

- **Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe** (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO).
- Wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury²⁸.

4.1.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.²⁹, stanowi najważniejszy dokument strategiczny dotyczący ładu przestrzennego Polski. Celem dokumentu jest: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Dla osiągnięcia podstawowego celu ustanowiono sześć celów operacyjnych, z których czwarty i szósty najbardziej związane są z ochroną dziedzictwa kulturowego kraju:

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Kierunki działania:

- 4.1. Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju, jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.
- 4.3. Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej³⁰.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W ramach realizacji niniejszych celów skoncentrowano się na objęciu ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz stanowisk archeologicznych.

4.1.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, Kreatywność) 2030

Projekt nowej *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030* został zgłoszony do prac legislacyjnych Rady Ministrów w dniu 13 sierpnia 2019 r. Dokument ma

²⁸ Ibidem.

²⁹ MP z 2012 r., poz. 252.

³⁰ *Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r.* – Dz.U. z 2004 r. Nr 14, poz. 98.

zastąpić przyjętą w 2013 r. *Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*³¹. W czasie opracowywania niniejszego dokumentu proces legislacyjny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego nie został zakończony.

W projekcie nowej *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030* uwzględniona została także problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego – za drugi cel szczegółowy uznano: *Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich*. Jednym z kierunków jego działań ma być: *Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury*.

W projekcie SRKS 2030 za jedno z kluczowych zadań państwa uznano dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu ma być realizowany projekt strategiczny pn. *Krajowy Program Ochrony i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022*, przyjęty 13 sierpnia 2019 r. przez Radę Ministrów. Innymi istotnymi programami, które mają wspierać realizację celów SRKS, a jednocześnie są ważne z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego będą:

- projekt strategiczny *Rozwój turystyki kulturowej*, dotyczący działań przy obiektach znajdujących się na trasie Europejskich Szlaków Kulturowych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i obszarów będących jednocześnie pomnikami historii;
- kontynuacja projektu *Krajobraz mojego miasta*, którego celem jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm i instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i konieczność zrównoważonego planowania przestrzeni miejskiej; w ramach projektu ma zostać zwiększony nacisk na działania edukacyjne oraz promocyjne w zakresie kształtowania i ochrony estetyki przestrzeni publicznych³².

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego 2030

W związku z upływem w 2020 roku obowiązywania *Strategii rozwoju województwa opolskiego do 2020 roku*³³, Zarząd Województwa Opolskiego podjął uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania nowej strategii³⁴.

Na podstawie dotychczas przeprowadzonych prac koncepcyjnych przyjęto układ 3 obszarów interwencji skorelowanych z 3 celami strategicznymi, którym przypisane zostało 11 celów operacyjnych³⁵.

³¹ MP z 2013 r., poz. 378.

³² Por.: <http://krajobrazmojegomiasta.pl/>

³³ Uchwała Nr XXV/325/2012 z dnia 28 grudnia 2012 w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

³⁴ Uchwała Nr 792/2019 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii rozwoju województwa opolskiego do 2030 roku – <https://bip.opolskie.pl/wp-content/uploads/2020/11/2.-Uchwa%C5%82a-nr-792-2019-z-20-maja-2019-w-sprawie-przyst%C4%85pienia-do-opracowania.pdf>

³⁵ Za: <https://bip.opolskie.pl/wp-content/uploads/2020/11/17.-Konferencja-konsultacyjna-cele-i-kierunki-SRWO-2030-25.06.2020-prezentacja.pdf>

Obszar Społeczeństwo	
Cel strategiczny – Człowiek i relacje	
MIESZKAŃCY GOTOWI NA WYZWANIA I TWORZĄCY OTWARTĄ WSPÓLNOTĘ	
Cele operacyjne	Kierunki działań
Bezpieczny region	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawa bezpieczeństwa mieszkańców ● rozwój edukacji na rzecz bezpieczeństwa ● współpraca instytucjonalna
Trwałe więzi społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ● integracja i aktywizacja społeczna ● wsparcie rodzin i seniorów ● profesjonalizacja organizacji społecznych ● budowa systemu wsparcia rewitalizacji ● rozwój społeczeństwa wielokulturowego
Wykwalifikowani mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> ● wzrost jakości kształcenia ● wzmocnianie instytucji ● aktywizacja zawodowa ● współpraca na rzecz rozwoju kwalifikacji i kompetencji
Rozwinięte i dostępne usługi	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój opieki zdrowotnej ● rozwój usług społecznych ● rozszerzanie oferty spędzania wolnego czasu ● rozwój e-usług
Obszar Środowisko	
Cel strategiczny – Środowisko i rozwój	
ŚRODOWISKO ODPORNE NA ZMIANY KLIMATYCZNE I SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI	
Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój świadomości ekologicznej i praktycznych zastosowań ● ochrona zasobów wodnych ● nowoczesna gospodarka odpadami ● zarządzanie zasobami gleb i kopalin ● zapobieganie skutkom zjawisk klimatycznych
Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe	<ul style="list-style-type: none"> ● ochrona bioróżnorodności ● dbałość o zachowanie dziedzictwa kulturowego ● wzmocnienie systemu ochrony przyrody ● ochrona krajobrazów
Opolskie zeroemisyjne	<ul style="list-style-type: none"> ● obniżenie emisyjności gospodarki ● rozwój zielonych technologii ● poprawa efektywności energetycznej gospodarki
Obszar Gospodarka	
Cel strategiczny – Silna gospodarka	
GOSPODARKA INTELIGENTNA WZMACNIAJĄCA KONKURENCYJNOŚĆ REGIONU	

Ceniona marka regionu	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój tożsamości regionalnej ● wzmacnianie wizerunku Zielonego Opolskiego ● rozwój silnych produktów turystycznych ● wykorzystanie nowoczesnych narzędzi marketingowych
Region dostępny komunikacyjnie	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój infrastruktury komunikacyjnej ● rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej ● rozwój transportu zintegrowanego
Gospodarka otwarta na współpracę	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój przedsiębiorczości ● współpraca gospodarcza ● wsparcie eksportu ● badania na rzecz gospodarki
Silne branże	<ul style="list-style-type: none"> ● wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności firm ● wspieranie powstawania miejsc pracy ● rozwój rolnictwa i rybactwa ● poprawa klimatu inwestycyjnego

4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

Obecnie obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego [PZPWO] został przyjęty 24 kwietnia 2019 r.³⁶.

Dokument zawiera szereg zapisów, które bezpośrednio lub pośrednio mogą mieć zastosowanie w realizacji zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego (w tym zabytków), czyli prowadzeniu polityki publicznej w tym zakresie przez władze Gminy Rudniki.

W rozdziale 9.5. PZPWO sformułowana została *Polityka opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej*.

Celem tej polityki jest ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez odpowiednie i świadome kształtowanie zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego i tożsamości kulturowej w województwie. Działania polityki opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej powinny być ukierunkowane na:

- 1) zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego;
- 2) umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego;
- 3) kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

Realizacja polityki wymaga umiejętnego planowania przestrzeni i łączenia różnych funkcji zagospodarowania oraz prowadzenia odpowiedniej polityki uświadamiającej społeczeństwo o potrzebie zachowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu.

³⁶ Uchwała Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 roku w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego – Dz.U. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798.

Polityka opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej jest skierowana do:

- 1) obszarów o cennych walorach krajobrazu i dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej,
- 2) miast i miejscowości z cennymi układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zabytkami,
- 3) pozostałych obszarów województwa.

L.p.	Zasada	Opis działań zgodnych z zasadą
1	Poszanowania dla wartości zasobu kulturowego struktur zurbanizowanych.	<p>Stanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>Tworzenie parków kulturowych, rezerwatów kulturowych i innych form ochrony prawnej układów przestrzennych miast i wsi, a także innych założeń przestrzennych.</p> <p>Zachowanie kulturowych i przyrodniczych elementów przestrzeni w istotny sposób wpływających na kształt krajobrazu kulturowego i eksponowanie wartościowych obiektów w strukturze przestrzennej, także w panoramach miejscowości.</p> <p>Rewaloryzacja historycznych układów przestrzennych miast i wsi, a także innych założeń przestrzennych (w tym zieleni komponowanej).</p> <p>Restauracja zespołów zabudowy rezydencjonalnej, dworskiej, folwarcznej, itp.</p> <p>Zachowanie i konserwacja zieleni komponowanej.</p> <p>Objęcie ochroną ciągów alejowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.</p> <p>Objęcie ochroną i odtworzenie historycznych przestrzeni publicznych o potencjale kulturowym.</p> <p>Utrzymanie obiektów małej architektury, współtworzących walory krajobrazu kulturowego.</p> <p>Zachowanie i objęcie ochroną elementów ekspozycji krajobrazów kulturowych (elementy ekspozycji biernej i czynnej).</p> <p>Utrzymanie obiektów i zespołów zabytkowych zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, dbałość o stan techniczny, estetykę oraz ich otoczenie.</p> <p>Zachowanie i objęcie ochroną historycznych obiektów budownictwa drewnianego, w tym sakralnego.</p> <p>Zachowanie i objęcie ochroną zabytków architektury cmentarnej, w tym pozostałości cmentarzy mniejszości etnicznych i wyznaniowych.</p> <p>Zachowanie i objęcie ochroną zabytków techniki oraz zabytkowych obiektów i założeń przemysłowych, w tym zabytkowych dworców kolejowych.</p> <p>Zachowanie i objęcie ochroną dziedzictwa archeologicznego, poprzez ochronę stanowisk archeologicznych, zagospodarowanie i eksponowanie stanowisk o indywidualnej, czytelnej formie krajobrazowej, w celach kulturowych, edukacyjnych i turystycznych (także tworzenie parków kulturowych dziedzictwa archeologicznego).</p> <p>Utrzymanie wytyczonych i funkcjonujących szlaków kulturowych, tworzenie nowych szlaków kulturowych pieszych, rowerowych, samochodowych i wodnych, w tym szlaków międzyregionalnych i transgranicznych, w oparciu o zasoby kulturowe regionu.</p> <p>Objęcie ochroną i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc wydarzeń i walk historycznych.</p> <p>Wskazanie dóbr kultury współczesnej i objęcie ich ochroną (przy wskazaniu jej zasad).</p>

2	Podporządkowania działań inwestycyjnych w historycznych terenach zurbanizowanych i ich otoczeniu ochronie wartości zasobu i jego ekspozycji.	<p>Utrzymanie regionalnej i historycznej skali struktury jednostek osadniczych.</p> <p>Kształtowanie uzupełniającej zabudowy w dostosowaniu do założeń historycznych.</p> <p>Skupianie zabudowy w ramach istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru.</p> <p>Ograniczenie napowietrznych linii energetycznych i urządzeń infrastruktury w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych na rzecz sieci i urządzeń podziemnych.</p>
3	Harmonizowania zabudowy i zagospodarowania w otoczeniu obiektów zachowanego dziedzictwa kulturowego z cechami architektoniczno-urbanistycznymi tych obiektów.	<p>Przeznaczanie pod zabudowę nowych terenów w kontynuacji historycznych siedlisk.</p> <p>Stosowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa.</p> <p>Opracowanie katalogu z założeniami i projektami zawierającymi wzorce charakterystycznej architektury regionalnej z uwzględnieniem specyfiki subregionalnej (w tym wyznaczenie regionów architektonicznych, jako obszarów utrzymania różnorodności kulturowej).</p>
4	Porządkowania zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych (eliminowanie obiektów niezgodnych z charakterem obszaru zabytkowego).	<p>Sformułowanie wytycznych konserwatorskich dla zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.</p> <p>Uporządkowanie ruchu samochodowego, uwzględniające potrzeby ograniczenia uciążliwości komunikacji i likwidowania kolizji przestrzennych.</p>
5	Zwiększania dostępności do zabytków dla mieszkańców, turystów i inwestorów.	<p>Podejmowanie działań służących rewitalizacji historycznych układów przestrzennych miast i wsi, a także innych założeń przestrzennych, z uwzględnieniem wymogów konserwatorskich, lokalnego charakteru i specyfiki zabudowy.</p> <p>Nadawanie nieużytkowanym obiektom zabytkowym nowych funkcji i dostosowanie ich do współczesnych potrzeb (w tym do celów turystycznych), w sposób nieumniejszający ich wartości zabytkowej, kulturowej i historycznej.</p> <p>Realizowanie inwestycji służących zachowaniu, ochronie i propagowaniu dziedzictwa kulturowego, obiektów o charakterze wystawienniczym, muzealnym, skansenów.</p>
6	Podnoszenia świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej.	<p>Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego i budowę społeczności lokalnych, w zakresie ponoszenia odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń, będącą wspólnym dobrem, między innymi poprzez zwiększenie udziału społeczeństwa w tworzeniu dokumentów planistycznych, przez organizację debat, warsztatów czy spotkań.</p> <p>Opracowanie regionalnego katalogu dóbr kultury współczesnej.</p> <p>Objęcie ochroną dóbr kultury współczesnej o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, a także innych obiektów spełniających kryteria dóbr kultury współczesnej.</p> <p>Wpisanie najcenniejszych dóbr kultury współczesnej do rejestru zabytków, w celu objęcia ich ochroną konserwatorską.</p>

W ramach polityki opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej PZPWO ustala kierunki działań w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym:

9.5.1. Zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego, poprzez:

- ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu (zwłaszcza obszarów uznanych za pomniki historii);

- podniesienie rangi obiektów o wysokich walorach historycznych, architektonicznych i kulturowych;
- ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca;
- kształtowanie i ochronę krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość i walory tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego;
- zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i tożsamości regionalnej w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego;
- popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii.

9.5.2. Umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji;
- kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne;
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;
- tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki kulturowej.

9.5.3. Kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu (obszary, miasta i wsie historyczne i zabytkowe);
- stymulowanie partycypacji społecznej w podejmowaniu działań dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym i służących ochronie obiektów zabytkowych;
- propagowanie korzyści płynących z zachowania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz typowych dla regionu form budownictwa tradycyjnego;
- promowanie najlepszych przykładów działań związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie podmiotów działających w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020–2023

W czasie opracowywania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024, Województwo Opolskie dysponowało aktualnym programem opieki nad zabytkami na lata 2020–2023³⁷.

Przyjętym w programie mottem jest jakże adekwatne dla Opolszczyzny sformułowanie: **Wiele kultur, jedno dziedzictwo**. Misję programu sformułowano więc następująco: **Poznanie, akceptacja i odpowiedzialność za dziedzictwo kulturowe, które prowadzi do skutecznej ochrony i opieki nad zabytkami regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju Opolszczyzny**.

Realizacji misji programu mają służyć dwa cele strategiczne oraz przypisane im priorytety, w obrębie których rozwinięte zostały przykładowe zadania do realizacji. Tak skonstruowane „drzewo” celów zostało przedstawione w poniższym zestawieniu [*pogrubieniem oznaczono te spośród działań, które powinny znaleźć się w sferze aktywności władz Gminy Rudniki*]:

CEL STRATEGICZNY I – SKUTECZNA OCHRONA I OPIEKA NAD REGIONALNYM DZIEDZICTWEM KULTUROWYM	
Priorytet 1. Utrzymanie i poprawa stanu zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego.	
Kierunki	Przykładowe działania
1. Zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych i ich otoczenia w dobrym stanie technicznym i estetycznym	<p>Aktualizacja stanu zachowania oraz potrzeb konserwatorskich obiektów zabytkowych w regionie w poszczególnych kategoriach zabytków, w tym uzupełnienie wiedzy o zasobach zabytków techniki.</p> <p>Wprowadzenie jako powszechnej zasady finansowania prac konserwatorskich (system dotacji) w obiektach zabytkowych przez poszczególne samorzady</p> <p>Upowszechnianie metod postępowania konserwatorskiego przy zabytkach – system poradników, szkoleń wraz ze wspieraniem właścicieli inwestujących w zabytki m.in. poprzez system doradztwa, ulg podatkowych, wsparcie przy realizacji wymogów formalnych</p>
2. Systemowe działania na rzecz zabytków stanowiący wyróżnik regionu oraz obiektów zagrożonych	<p>Wsparcie remontów i adaptacji zespołów dworskich i pałacowych.</p> <p>Działania na rzecz architektury drewnianej (remonty, konserwacja, zabezpieczenia i inne) Inwentaryzacja i ochrona zabytków techniki oraz zabytkowych obiektów i urządzeń przemysłowych w tym zespołów dworców kolejowych, infrastruktury kolejowej, obiektów związanych z żegluga odrzańską, zabytków związanych z historią lotnictwa, zabytków związanych z górnictwem surowców skalnych (cement, kamień) oraz zabytków obronnych, szczególnie fortyfikacji.</p> <p>Wspieranie zachowania budownictwa wiejskiego – zagród w tym budynków gospodarczych, folwarków.</p>

³⁷ Uchwała Nr XX/190/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020–2023 – Dz.U. Województwa Opolskiego z 2020 r., poz. 2185.

3. Działania na rzecz utrzymania tradycyjnej zabudowy oraz stosowania tradycyjnych materiałów i form architektonicznych	<p>Opracowanie katalogu z założeniami i projektami zawierającymi wzorce charakterystycznej architektury regionalnej z uwzględnieniem specyfiki subregionalnej (w tym wyznaczenie regionów architektonicznych, jako obszarów utrzymania różnorodności kulturowej).</p> <p>Promowanie działań przyczyniających się do utrzymania tradycyjnej zabudowy (w tym konkursy).</p> <p>Rewaloryzacja historycznych układów przestrzennych miast i wsi, a także innych założeń przestrzennych z uwzględnieniem zieleni komponowanej.</p>
Priorytet 2. Badanie, dokumentowanie i monitoring zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego	
1. Weryfikacja i uzupełnienia rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków	<p>Opracowywanie kart ewidencyjnych i innej studialnej dokumentacji dla zabytków, uwzględniającej zielen komponowaną.</p> <p>Inwentaryzacja zasobów budownictwa modernistycznego, infrastruktury kolejowej, obiektów związanych z żegluga odrzańską wraz z wytypowaniem obiektów i obszarów do wpisu do rejestru zabytków.</p> <p>Wpisanie do rejestru zabytkowych cmentarzy, w tym zagrożonych (mniejszości etnicznych i wyznaniowych np. kirkutów z dodatkową ochroną dla drzew pomnikowych), alei przydrożnych i parków oraz kamieniołomów o historycznym znaczeniu.</p> <p>Badania i dokumentowanie zagrożonych stanowisk archeologicznych wraz z eksponowaniem stanowisk o czytelnej formie terenowej.</p>
2. Zwiększanie roli środowisk naukowych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego	<p>Aktywizacja środowisk naukowych w celu poszerzenia opracowań studialnych i badawczych na rzecz dziedzictwa wraz z udostępnianiem wyników prac.</p> <p>Współpraca z uczelniami na rzecz podejmowania interdyscyplinarnych projektów badawczych poświęconych regionalnym zasobom dziedzictwa.</p>
3. Monitorowanie stanu zachowania zabytków ruchomych województwa opolskiego	<p>Weryfikacja i dokumentowanie zasobów zabytków ruchomych ze zwróceniem uwagi na obiekty małej architektury – inwentaryzacja przez gminy zabytków ruchomych w przestrzeni publicznej.</p> <p>Podejmowanie działań zabezpieczających przed zniszczeniem i kradzieżą zabytków ruchomych (w tym rejestracja zabytków na wypadek kradzieży).</p>
4. Opracowanie listy dóbr kultury współczesnej Opolszczyzny	<p>Inwentaryzacja zasobów i popularyzacja listy dóbr kultury współczesnej.</p> <p>Wskazanie wytycznych związanych z ochroną wartości i właściwym użytkowaniem dóbr kultury.</p> <p>Wpisanie najcenniejszych dóbr kultury współczesnej do rejestru zabytków.</p>
Priorytet 3. Ochrona krajobrazu regionu uwzględniającego wartości kulturowe i przyrodnicze	
1. Wdrażanie narzędzi dedykowanych ochronie krajobrazu kulturowego	Przeprowadzenie audytu krajobrazowego – zidentyfikowanie i ochrona krajobrazów priorytetowych.

	<p>Tworzenie parków kulturowych, rezerwatów kulturowych i innych form ochrony prawnej układów przestrzennych miast i wsi oraz innych założeń przestrzennych, także na terenach przemysłowych.</p> <p>Aktywizacja samorządów lokalnych w celu opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentów wpływających na ład przestrzenny (m.in. uchwały krajobrazowe).</p>
2. Realizacja świadomej ochrony krajobrazu kulturowego	<p>Realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacji na terenach zabytkowych ze szczególnym uwzględnieniem aspektów społecznych i kulturowo-przyrodniczych oraz dziedzictwa przemysłowego regionu.</p> <p>Wspieranie instytucji i stowarzyszeń propagujących potrzebę ochrony krajobrazu kulturowego i wspieranie lokalnych organizacji w działaniach zmierzających do ochrony zagrożonych przestrzeni o wartościach kulturowych.</p> <p>Sformułowanie wytycznych konserwatorskich dla zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych oraz powstawanie studiów wartości zabytkowych obszarów.</p> <p>Objęcie ochroną elementów ekspozycji krajobrazów kulturowych oraz historycznych przestrzeni publicznych o potencjale zabytkowym.</p>
3. Integracja działań ochrony krajobrazu w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	<p>Opracowywanie dokumentów planistycznych i strategicznych uwzględniających integrację ochrony zabytków i ochrony przyrody.</p> <p>Obejmowanie ochroną, w tym konserwatorską ciągów alejowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz ich rewaloryzacja.</p> <p>W ramach wyznaczania regionów architektonicznych, jako obszarów utrzymania różnorodności kulturowej, uwzględnianie obszarów łączących wartości środowiska naturalnego z działalnością człowieka (m.in. kamieniołomy).</p> <p>Realizacja projektów rewitalizacyjnych i infrastrukturalnych uwzględniających integralność dziedzictwa kulturowego, przemysłowego i przyrodniczego.</p>
Priorytet 4. Profesjonalna i nowoczesna ochrona i zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego	
1. Zwiększanie aktywności samorządów w obszarze dziedzictwa kulturowego	<p>Opracowywanie brakujących i aktualizacja gminnych ewidencji zabytków.</p> <p>Opracowywanie i wdrażanie zapisów gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami.</p> <p>Wspieranie działań samorządów w obszarze dziedzictwa kulturowego: szkolenia dla pracowników, popularyzacja konkursów GKZ.</p>
2. Rozwój opieki instytucjonalnej nad dziedzictwem kulturowym	<p>Kontynuacja rozwoju muzeów SWO poprzez powiększanie kolekcji, przygotowywanie atrakcyjnej i nowatorskiej oferty programowej, modernizację powierzchni wystawienniczych i magazynowych i in.</p>

	<p>Tworzenie nowych i modernizacja muzeów lokalnych i izb tradycji z uwzględnieniem inicjatyw społecznych, oraz opracowanie bazy danych dotyczących ich działalności.</p> <p>Utworzenie Opolskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego w celu koordynacji i zarządzania procesami dotyczącymi dziedzictwa kulturowego regionu.</p> <p>Podjęcie działań zmierzających do poszerzenia możliwości działania Muzeum Wsi Opolskiej (np. powiększenie obszaru, file skansenu) w zakresie gromadzenia i ratowania obiektów budownictwa wiejskiego.</p>
3. Wdrażanie nowoczesnych narzędzi ochrony zabytków	<p>Tworzenie i rozbudowa infrastruktury służącej digitalizacji zasobów dziedzictwa jednostek kultury wraz z zapewnieniem dostępu do elektronicznych baz danych o zabytkach.</p> <p>Inwentaryzacja 3D zabytków - trójwymiarowa digitalizacja i wirtualizacja wybranych zabytków.</p> <p>„Cyfrowy portal” – rozwijanie multimedialnych form udostępniania dziedzictwa poprzez repozytoria cyfrowe, elektroniczne inwentarze zbiorów, wirtualne spacery po muzeach i zabytkach, technologie gier terenowych i in.</p> <p>Rozwój nieinwazyjnych metod badania stanowisk archeologicznych (skaningu, technik fotogrametrycznych, badań geofizycznych, wraz z tworzeniem cyfrowych baz danych).</p>
CEL STRATEGICZNY II – ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ŹRÓDŁO TOŻSAMOŚCI I WYZNACZANIA KIERUNKÓW ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	
Priorytet 1. Kształtowanie tożsamości regionalnej przez działania edukacyjne i promocyjne.	
1. Wzmacnianie znaczenia dziedzictwa niematerialnego	<p>Wspieranie społeczności lokalnych w kultywowaniu i nauczaniu o obrzędach i obyczajach lokalnych wraz z ich systematycznym archiwizowaniem.</p> <p>Wdrażanie nowych form popularyzacji dziedzictwa niematerialnego (festiwal tradycji, szlak tradycji, centrum dziedzictwa, elektroniczna baza danych).</p> <p>Kontynuacja działań dotyczących zachowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa mieszkańców Opolszczyzny jako różnych grup etnograficznych.</p> <p>Kontynuowanie wpisów na Krajową Listę Produktów Tradycyjnych oraz na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, inspirowanie badań nad lokalnym dziedzictwem niematerialnym.</p>
2. Wspieranie działalności twórców ludowych i rzemieślników	<p>Sprzycanie rozwojowi twórczości ludowej i promowanie dorobku artystycznego twórców ludowych.</p> <p>Zebranie danych dotyczących warsztatów rzemieślniczych oraz osób posiadających unikalne umiejętności zawodowe wraz z określeniem metod ich popularyzacji.</p> <p>Tworzenie warunków do realizacji projektów edukacyjnych, zachęcających młodych ludzi do nauki unikalnych zawodów i rzemiosła.</p> <p>Wspieranie twórczego wykorzystania sztuki ludowej we współczesnym wzornictwie i branży przemysłowej.</p>

3. Popularyzacja wielokulturowego dziedzictwa Śląska Opolskiego	<p>Wspieranie powstawania wydawnictw z zakresu dziedzictwa kulturowego dla różnych grup odbiorców, wspieranie prac nad opracowywaniem źródeł dotyczących dziedzictwa regionu, w tym prac badawczych.</p> <p>Wspieranie projektów upowszechniających wartości kulturowe regionu, historię grup etnicznych i mniejszości narodowych.</p> <p>Wykorzystywanie różnorodnych narzędzi do popularyzacji dziedzictwa: konkursów, debat, warsztatów, szkoleń, platformy cyfrowej i in.</p> <p>Kontynuacja i rozwój oferty w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa i Nocy Muzeów.</p>
Priorytet 2. Rozwijanie współpracy regionalnej i integracji w obszarze dziedzictwa kulturowego	
1. Rozwijanie współpracy regionalnej w obszarze dziedzictwa kulturowego	<p>Konsolidacja i współpraca obszarów, miejsc i instytucji w celu zwiększenia potencjału dziedzictwa kulturowego (sieciowanie).</p> <p>Wsparcie opiekunów Pomników Historii na rzecz spójnego zarządzania obiektami i obszarami wraz z opracowaniem strategii współpracy oraz integracja instytucji w celu przygotowania kolejnych wniosków o wpis na listę Pomników Historii.</p> <p>Wsparcie działalności programowej instytucji kultury w celu poszerzania oferty kulturalnej i turystycznej.</p>
2. Integracja osób i środowisk związanych z ochroną i opieką nad zabytkami	<p>Umożliwienie wymiany wiedzy i doświadczeń właścicieli obiektów zabytkowych wraz ze wspieraniem wspólnych inicjatyw w obszarze ochrony zabytków.</p> <p>Opracowanie systemu kształcenia kadry opiekunów, instruktorów i działaczy zajmujących się dziedzictwem materialnym i niematerialnym.</p> <p>Inspirowanie do tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w projektach związanych z ochroną zabytków, ich użytkowaniem i zagospodarowaniem.</p>
Priorytet 3. Edukacja opolskiej społeczności na rzecz aktywnej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe	
1. Zwiększanie aktywności społecznej w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego	<p>Nagradzanie i promowanie dobrych praktyk mających na celu prawidłowe użytkowanie i remontowanie obiektów zabytkowych (w tym ustanowienie Nagrody Marszałka).</p> <p>Popularyzowanie i wspieranie działalności społecznej w obszarze dziedzictwa: społecznych opiekunów zabytków, wolontariuszy, stowarzyszeń zajmujących się ochroną zabytków.</p> <p>Wspieranie projektów obywatelskich podnoszących kompetencje kulturowe i odpowiedzialność za dziedzictwo (w tym budżet obywatelski, otwarte konkursy ofert).</p>
2. Opracowanie kompleksowej oferty edukacyjnej dotyczącej dziedzictwa kulturowego	<p>Opracowanie scenariuszy wraz pomocami naukowymi wspierającymi nauczanie o dziedzictwie regionalnym.</p> <p>Przygotowanie szkoleń dla nauczycieli i edukatorów, muzealników z zakresu nauczania o dziedzictwie kulturowym oraz wspieranie realizacji warsztatów edukacyjnych prowadzonych przez specjalistów w szkołach.</p> <p>Popularyzacja form interaktywnych w edukacji (questy, gry terenowe, geocaching itp.).</p>

	Realizacja konkursu dla szkół zaangażowanych w edukację regionalną np. zdobycie tytułu „Szkoly/klasy przyjaznej dziedzictwu”.
Priorytet 4. Budowa zintegrowanego systemu informacji i monitoringu jako narzędzia wspomaganie procesu decyzyjnego w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami	
1. Świadome wykorzystywanie walorów dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu	<p>Rozwój turystyki i propozycji spędzania czasu wolnego opartego na różnorodnych elementach dziedzictwa.</p> <p>Rozwój oferty usług na obszarach wiejskich o walorach krajobrazowych uwzględniających dziedzictwo materialne i niematerialne.</p> <p>Inicjowanie kampanii społecznych promujących korzyści wynikające z obowiązywania form ochrony (mpzp, rejestr, parki kulturowe), programów opieki nad zabytkami i ewidencji zabytków.</p>
2. Wspieranie inicjatyw związanych z tworzeniem lokalnych usług i produktów wykorzystujących zasoby materialne i niematerialne dziedzictwa	<p>Adaptacje i remonty obiektów zabytkowych w celu stworzenia oferty wypoczynku z uwzględnieniem różnych grup docelowych.</p> <p>Promocja lokalnych usług i produktów oraz wspieranie osób i jednostek działających na rzecz poszerzania oferty w tym obszarze.</p> <p>Ustanowienie w ramach regionu Szlaku Zabytków Techniki promującego szczególnie bogactwo dziedzictwa przemysłowego Województwa Opolskiego.</p>
3. Tworzenie miejsc pracy związanych z dziedzictwem kulturowym	<p>Realizacja projektów szkoleniowych przyczyniających się do profesjonalizacji osób zajmujących się sektorem kultury i sektorem turystyki.</p> <p>Tworzenie warunków do zwiększania zatrudnienia w sektorze turystyki kulturowej.</p> <p>Wspieranie osób podejmujących prowadzenie własnej działalności gospodarczej w obszarze dziedzictwa kulturowego.</p>

Jak wynika z powyższego zestawienia, spora grupa proponowanych działań w *Programie Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020–2021*, choć z założenia jest adresowana do wojewódzkich władz samorządowych, z powodzeniem wpisuje się w założenia niniejszego dokumentu i powinna być uwzględniana w działaniach samorządu Gminy Rudniki.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

5.1.1. Strategia Rozwoju Gminy Rudniki na lata 2015–2025

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Rudniki na lata 2015–2025 podjęto w 2015 r. W pracach nad niniejszym dokumentem wykorzystano wersję Strategii stanowiącą załącznik do Zarządzenia

Wójta Gminy o przeprowadzeniu konsultacji społecznych dokumentu³⁸. W części I. *Diagnoza stanu*, punkt 1.4. poświęcono zasobom kulturowym. Wymienione zostały w nim najważniejsze zabytki z terenu gminy.

W części II. *Strategia rozwoju*, w oparciu o wizję rozwoju gminy:

Rudniki to ekologiczna, bezpieczna oraz dobrze zorganizowana i zarządzana gmina, zamieszкана przez zintegrowaną społeczność – ludzi aktywnych gospodarczo i społecznie.

Gmina mądrze wykorzystuje atuty położenia, przestrzeni oraz zasoby obszarów wiejskich, w szczególności poprzez współpracę oraz wspieranie rozwoju gospodarczego opartego na lokalnych specjalizacjach,

wskazano trzy strategiczne kierunki rozwoju i odpowiadające im cele strategiczne. Zgodnie z zasadą „drzewa celów” cele strategiczne mają być realizowane poprzez cele operacyjne, którym przypisano konkretne działania [*działania, których realizacja sprzyjać będzie procesom opieki nad zabytkami zostały pogrubione*]:

1. CEL STRATEGICZNY. Gmina ekologiczna, bezpieczna oraz dobrze zorganizowana i zarządzana.	
Cele operacyjne	Działania
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i przestrzennej gminy.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa, modernizacja i utrzymanie dobrego stanu dróg, zgodnie z planem rozwoju sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą około drogową. 2. Budowa dróg rowerowych. 3. Budowa zintegrowanego systemu transportu publicznego. 4. Rozbudowa i utrzymanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym szlaków turystycznych.
1.2. Kształtowanie przestrzeni mieszkalnych oraz wypoczynku.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, m. innymi poprzez zagospodarowanie parku w Rudnikach, centrum wsi Ciecuiów, etc. 2. Wsparcie procesów budownictwa jednorodzinnego oraz rozwój mieszkalnictwa komunalnego, socjalnego i chronionego. 3. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej. 4. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz utrzymanie sprawnego systemu wodnego, m. in. w Żytniowie. 5. Zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych, m. in. w Młynach. 6. Odnowa i rewitalizacja obszarów wiejskich.
1.3. Ochrona i zachowanie środowiska, przyrody oraz dziedzictwa kulturowego.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie niskiej emisji oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej. 2. Ochrona zasobów przyrodniczych, w tym bioróżnorodności. 3. Zwiększenie zasobów wodnych na terenie gminy, m. in. poprzez budowę zbiornika wodnego w Jaworku. 4. Wspieranie budowy i modernizacji sieci energetycznej i gazowej.

³⁸ Na podstawie: Zarządzenie Nr 005.108.2015 Wójta Gminy Rudniki z dnia 21 października 2015 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Strategii Rozwoju Gminy Rudniki na lata 2015–2025; <https://rudniki.pl/download/attachment/11352/strategia-rozwoju-gminy-rudniki-na-lata-2015-2025.pdf>

	<p>5. Utworzenie centrum tradycji strażackiej i historii wsi w Rudnikach.</p> <p>6. Ochrona zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym ochrona obiektów zabytkowych.</p> <p>7. Wspieranie rozwoju OZE.</p>
1.4. Świadczenie usług publicznych na wysokim poziomie oraz sprawne zarządzanie.	<p>1. Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>2. Poprawa jakości i dostępności świadczenia usług publicznych, m. in. poprzez e-usługi.</p> <p>3. Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej, m. in. szkoły, przedszkola, żłobki, w tym przebudowa budynku ośrodka zdrowia na przedszkole w Rudnikach.</p> <p>4. Realizacja działań na rzecz wysokiej jakości oferty edukacyjnej i pozalekcyjnej.</p> <p>5. Kształtowanie wysokiej jakości oferty kultury fizycznej, m. in. budowa orlika lekkoatletycznego.</p> <p>6. Realizacja zadań związanych z planowaniem przestrzennym.</p> <p>7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym tworzenie warunków bezpieczeństwa przeciwpożarowego, drogowego i przeciwpowodziowego poprzez wyposażenie jednostek ochotniczych straży pożarnych.</p> <p>8. Działania na rzecz poprawy zdrowia i jakości opieki zdrowotnej mieszkańców.</p>
1.5. Współpraca ponadlokalna.	<p>1. Wielokierunkowa współpraca z sąsiednimi gminami.</p> <p>2. Aktywna współpraca i działanie w ramach struktur ponadlokalnych, m. in. LGD, powiat oleski, Obszar Funkcjonalny Kluczbork – Olesno – Namysłów, współpraca transgraniczna, międzynarodowa, pod kątem rozwoju społecznego i gospodarczego.</p>
2. CEL STRATEGICZNY. Gmina zintegrowana, aktywna oraz rozwijająca się społecznie.	
2.1. Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców gminy.	<p>1. Wsparcie inicjatyw obywatelskich, w tym realizacja programu odnowy wsi.</p> <p>2. Wsparcie działalności i aktywności organizacji społecznych w gminie oraz promocja wolontariatu.</p> <p>3. Aktywizacja młodzieży – pobudzanie do aktywności społecznej, w tym integracja wielopokoleniowa.</p> <p>4. Kształtowanie oferty dla seniorów, w szczególności aktywności społecznej seniorów, wykorzystanie ich wiedzy i zaangażowania.</p> <p>5. Inicjowanie i wspieranie działań ukierunkowanych na budowanie lokalnej tożsamości i przywiązania do gminy, w tym poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego, tradycji i produktu lokalnego</p>
2.2. Wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego oraz wiedzy i umiejętności mieszkańców gminy.	<p>1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego, cyfryzacja, informatyzacja.</p> <p>2. Wspieranie mieszkańców w zdobywaniu nowych umiejętności i wiedzy.</p> <p>3. Podnoszenie wiedzy i kompetencji kadr sektora usług publicznych</p> <p>4. Popularyzacja świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.</p>
2.3. Wspieranie integracji i włączenia społecznego.	<p>1. Wspieranie alternatywnych form wychowania przedszkolnego i opieki nad małym dzieckiem.</p> <p>2. Wspieranie działań związanych z integracją osób wykluczonych ze społeczeństwem.</p> <p>3. Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży.</p>

	<p>4. Rozbudowa oferty dla osób starszych i potrzebujących, m. in. poprzez utworzenie miejsc opieki dziennej i całodobowej.</p> <p>5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.</p>
2.4. Wspieranie i promowanie oferty do zamieszkania i spędzania wolnego czasu.	<p>1. Promocja walorów mieszkaniowych oraz rekreacyjnych gminy pod kątem przyciągania nowych mieszkańców.</p> <p>2. Kształtowanie i promocja oferty kulturalnej i rozrywkowej.</p>
3. CEL STRATEGICZNY. Gmina rozwijająca się gospodarczo.	
3.1. Wzmocnienie i wykorzystanie Istniejących instrumentów wsparcia rozwoju gospodarczego	<p>1. Poszerzenie oferty Rudnickiego Inkubatora Przedsiębiorczości.</p> <p>2. Stymulowanie współpracy pomiędzy samorządem, sektorem prywatnym oraz instytucjami otoczenia biznesu.</p>
3.2. Wspieranie rozwoju gospodarczego.	<p>1. Promocja i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz działań innowacyjnych.</p> <p>2. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>3. Wspieranie współpracy przedsiębiorców, w celu wymiany wiedzy, zwiększania konkurencyjności lokalnych grup przedsiębiorców, tworzenia powiązań gospodarczych.</p> <p>4. Marketing produktów, usług i przedsięwzięć.</p> <p>5. Tworzenie obszarów aktywności gospodarczej na obszarze gminy.</p> <p>6. Podejmowanie działań na rzecz pozyskania inwestorów.</p> <p>7. Promocja gospodarcza gminy, w tym promocja oferty inwestycyjnej.</p>
3.3. Podnoszenie konkurencyjności obszarów wiejskich.	<p>1. Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących potencjał produktów i usług lokalnych.</p> <p>2. Tworzenie warunków do kształtowania lokalnego obiegu gospodarczego, m. in. poprzez utworzenie lokalnego targowiska.</p> <p>3. Wspieranie rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego.</p> <p>4. Wspieranie inicjatyw mających na celu uzyskanie dodatkowego źródła dochodu z rolnictwa, m. in. z agroturystyki.</p>

5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rudniki

Zgodnie z art. 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Gmina Rudniki dysponuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rudniki*, przyjętym Uchwałą Nr XXXI/226/02 Rady Gminy w Rudnikach z dnia 19 kwietnia 2002 r.³⁹ Studium w obecnym brzmieniu zostało przyjęte *Uchwałą Nr XXXIII/236/2018 Rady Gminy Rudniki z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rudniki”*.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, jednak ma za zadanie określać politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady

³⁹ Zmiany w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rudniki*, zostały wprowadzone na mocy uchwał Rady Gminy Rudniki: 1) Nr XXIII/181/09 z dnia 3 lutego 2008 r.; 2) Nr XXXIII/236/2018 z dnia 27 lutego 2018 r.

zagospodarowania przestrzennego, które z kolei (na podstawie art. 9 ust. 4 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*) są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów.

W rozdziale II *Studium – Kierunki zagospodarowania przestrzennego*, zawarty został punkt 5. *Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej*, poświęcony zasadom ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, które zgodnie z ustawowymi wymogami powinny być następnie uwzględnione w prawie lokalnym⁴⁰.

Zgodnie z zapisami w *Studium*:

Nadrzędnym celem ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego i dóbr kultury współczesnej jest zachowanie lokalnych wartości historycznych i estetycznych środowiska kulturowego kształtujących tożsamość gminy.

Z uwarunkowań wynika, że na obszarze gminy należy uwzględnić ochronę lub objąć ochroną ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego następujące obszary i obiekty kulturowe:

Zabytki architektury i budownictwa:

- *wpisane do rejestru zabytków – kościoły w Żytniowie i Jaworznie oraz dwór w Bugaju Starym*
- *ujęte w ewidencji zabytków – wg wykazu w rozdz. 1 pkt.4.1.2.*

Cel ochrony:

Zachowanie i należyte utrzymanie budynków i budowli mających znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturowego ze względu na ich wartość historyczną, naukową lub artystyczną.

Zasady ochrony

Obowiązuje ochrona zabytków polegająca m. in. na:

- ochronie prawnej zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności wszelkie roboty budowlane przy zabytkach wymagają pozwolenia właściwego organu do spraw ochrony zabytków,.
- ustaleniu zasad ochrony zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem elementów wymagających zachowania i/lub odtworzenia.

Obszary kulturowe wymagające ochrony, tj. obszary kulturowe o walorach historycznych i krajobrazowych nie objęte ochroną prawną ani nie ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- tradycyjne układy wiejskie we wsiach: Ciecuiów, Rudniki, Żytniów,
- zespół kościoła i obszar dworski w Jaworznie,
- dawny zespół dworsko-parkowy w Bugaju Starym,
- zespół dworsko-folwarczny z parkiem w Żytniowie,
- zespół kościoła w Rudnikach.

⁴⁰ *Studium*, cz. II, s. 116–118.

Cel ochrony:

Zachowanie historycznie ukształtowanych układów lub zespołów zabudowy i zieleni oraz walorów krajobrazu kulturowego.

Zasady ochrony:

Ustanowienie następujących stref ochrony konserwatorskiej:

Lp.	Nazwa strefy i lokalizacja	Cele ochrony
1	Strefa konserwatorska ochrony historycznego układu ruralistycznego – Ciecuiów, Rudniki, Żytniów	Zachowanie i utrzymanie oraz uczytelnienie oryginalnych, historycznych struktur przestrzennych.
2	Strefa konserwatorska ochrony sąsiedztwa zabytku – najbliższe otoczenie i przedpole zabytkowego dworu w Bugaju Starym	Zapewnienie ekspozycji czynnej i biernej zabytkowych struktur z dopuszczeniem zagospodarowania niepowodującego zagrożeń dla poprawy stanu przestrzeni w granicach strefy.
3	Strefa konserwatorska ochrony sąsiedztwa zabytku – teren kościoła w Jaworznie	Zachowanie stanu przestrzeni w granicach strefy.
4	Strefa konserwatorska ochrony krajobrazu kulturowego – (1) zespół kościoła i obszar dworski w Jaworznie, (2) dawny zespół dworsko-parkowy w Bugaju Starym, (3) zespół dworsko-folwarczny z parkiem w Żytniowie, (4) zespół kościoła w Rudnikach	Zapewnienie ochrony historycznych komponentów krajobrazu kulturowego (naturalnych i antropogenicznych) oraz walorów krajobrazowych.

Wymienione wyżej strefy powinny być w planach miejscowych uszczegółowione (granice, zasady ochrony, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na obszarze zabytków i wartościowych elementów krajobrazu kulturowego) zarówno w części tekstowej jak i na rysunku planu.

Zabytki architektury i budownictwa:

- wpisane do rejestru zabytków – kościoły w Żytniowie i Jaworznie oraz dwór w Bugaju Starym
- ujęte w ewidencji zabytków - wg wykazu w rozdz. 1 pkt.4.1.2.

Cel ochrony:

Zachowanie i należyte utrzymanie budynków i budowli mających znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturowego ze względu na ich wartość historyczną, naukową lub artystyczną.

Zasady ochrony

Obowiązuje ochrona zabytków polegająca m. in. na:

- ochronie prawnej zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności wszelkie roboty budowlane przy zabytkach wymagają pozwolenia właściwego organu do spraw ochrony zabytków,
- ustaleniu zasad ochrony zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zabytki archeologiczne – 112 stanowisk archeologicznych wg wykazu rozdz. I pkt 4.1.4.**Cel ochrony:**

Ochrona przed zniszczeniem potencjalnych znalezisk będących podziemną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów.

Zasady ochrony:

Obowiązuje ochrona zabytków archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków polegająca m. in. na ustaleniu zasad ich ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Współczesny budynek o wysokich walorach architektonicznych – hala sportowa w Rudnikach

Cel ochrony:

Zachowanie walorów architektonicznych obiektu.

Zasady ochrony:

Uznanie obiektu za dobro kultury współczesnej i ustalenie zasad jego ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w szczególności zakazanie prac budowlanych zmieniających znacząco jego oryginalny wygląd.

5.1.3. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Według stanu na 30 listopada 2020 r. na terenie gminy Rudniki obowiązywało 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz krajobrazu kulturowego, umieszczone jedynie w jednym z nich, zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Lp.	Teren objęty planem	Nr uchwały Rady Gminy Rudniki	Publikacja (Dz. U. Woj. Opolskiego)	Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazu kulturowego
1	Wybrane obszary wsi Żytniów i Jaworzno	Nr XXVIII/161/97 z 8.08.1997	1997	Brak zapisów dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazu kulturowego.
2	Zmiana mpzp Gminy Rudniki z 14.11.1994 dotycząca terenu we wsi Mirowszczyzna	Nr XXXVI/254/2002 z 10.10.2002	2002	I. Wieś Mirowszczyzna 5. Ochrona środowiska kulturowego: W przypadku odkrycia w trakcie prowadzenia robót ziemnych znalezisk archeologicznych, obowiązkiem inwestora jest powiadomienie o znalezisku Służby Ochrony Zabytków Oddział Wojewódzki w Opolu.
3	Wybrane obszary na terenie gminy przeznaczone do zalesienia	Nr XXVII/255/06 z 27.02.2006	2006.	§ 5. 2. Dla terenów, o których mowa w ust. 1, ustala się następujące zasady zagospodarowania: [...] 8) grunty, na których znajdują się stanowiska archeologiczne, zlokalizowane na rysunku planu, można zalesić w sposób i w

				zakresie określonym przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi;
4	Obszar położony w miejscowości Rudniki	Nr XXVI/189/2017 z 9.08.2017	2017.	§ 3. 4. Brak w planie ustaleń wymaganych art. 15 ust. 2 ustawy oznacza, że w tym zakresie nie występuje potrzeba ich określenia lub, że nie występują one w granicach terenów lub obszarów objętych planem, w dacie jego uchwalenia, w szczególności dotyczy to: 2) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
5	Obszar położony w obrębie ewidencyjnym Jaworzno Bankowe	Nr XII/80/2019 z 15.10.2019	2019.3518	§ 6. W granicach obszaru objętego planem nie występują: 4) uwarunkowania stanowiące podstawę określania ustaleń w zakresie: a) krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, b) zasad kształtowania krajobrazu, c) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej;
6	Obszar położony w obrębie ewidencyjnym Faustianka	Nr XII/81/2019 z 15.10.2019	2019.3519	§ 6. W granicach obszaru objętego planem nie występują: 4) uwarunkowania stanowiące podstawę określania ustaleń w zakresie: a) krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, b) zasad kształtowania krajobrazu, c) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej;
7	Obszar położony w obrębie ewidencyjnym Żytniów	Nr XII/82/2019 z 15.10.2019	2019.3520	§ 6. W granicach obszaru objętego planem nie występują: 4) uwarunkowania stanowiące podstawę określania ustaleń w zakresie: a) krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, b) zasad kształtowania krajobrazu, c) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej;

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Kalendarium historii terenu gminy Rudniki

1312 – pierwsza wzmianka o parafii w Żytniowie – w *Liber Beneficiorum archidiecezyji gnieźnieńskiej* Jana Łaskiego. Parafia powstała z fundacji rycerza Marcina z Kuleszy.

1339 – pierwsza wzmianka źródłowa o Rudnikach – wieś nazywana jest „Rudnyky”.

- 1399 – właściciel Rudnik – Albert zwany „Oczesna”, zastawia wieś za 30 grzywien „pracowitym” (kmiociom) Stanisławowi i Krzystkowi z Rudzka.
- 1404 – pierwsza wzmianka o wsi Ciecuiów – osada należała wówczas do rodu Wieruszów z Kowal.
- 1460 – wzmianka o kościele parafialnym w Rudnikach.
- pocz. XVI – budowa drewnianej świątyni w Jaworznie – kościół został przebudowany w 1767 r. oraz w latach 1921–1923.
- 1520 – Rudniki należą do parafii św. Mikołaja, we wsi zamieszkuje 3 rudników (górników wydobywających rudę).
- 1522 – w Rudnikach zamieszkiwało 21 kmieci, znajdowały się tu 3 młyny, zaś czwarty był w budowie.
- 1553 – właścicielami Rudnik byli Stanisław i Mikołaj Ruseccy. We wsi wymieniane jest istnienie kuźni.
- 1666 – nowi właściciele Rudnik – Masłowscy – budują we wsi dwór.
- 1691 – rozebrany zostaje stary, zniszczony już kościół w Rudnikach; w jego miejsce nowy, także drewniany kościół, buduje kmięć Marcin Szafranek.
- 1714 – Maciej Wierusz Kowalski, dziedzic na jednej części Żytniowa, wraz z dziedzicem Krzesickim Szymonem Sętkowskim, fundują budowę na miejscu upadającego starego kościoła w Żytniowie nowej, również drewnianej świątyni; konsekracji dokonuje w 1717 roku biskupa pomocniczego kujawski Wojciech Bardziński.
- 1776 – ze spisu inwentarza dokonanego w tym roku wiadomo, że kościół był konsekrowany dopiero 8 września 1763 r. a do parafii, oprócz Rudnik, należała Kuźnica i Pustkowie.
- 1803 – spłonął w wielkim pożarze kościół w Żytniowie wraz z plebanią.
- 1817 – Aniela z Jastrzębowski Trzcńska, dziedziczka dóbr Trzcinica w powiecie ostrzeszowskim, podarowała parafii w Żytniowie stary drewniany kościół, który nie był już wykorzystywany. Drewnianą świątynię rozebrano, przewieziono do Żytniowa, a następnie została ona złożona przez cieślę Józefa Ośródkę.
- 1827 – Rudniki liczą 60 domów i 564 mieszkańców.
- 1829 – początek budowy nowego kościoła – inicjatorem budowy był (zmarły w 1822 r.) proboszcz i kapelan dworski ks. Piotr Celestyn Westerowski, który ofiarował na ten cel 40 tys. zł. polskich.
- Budowę rozpoczęto wg planów architekta P. Molke z Częstochowy, jednak bez zgody władz carskich i władz kościelnych.
- 1830 – zakończenie budowy kościoła; po załatwieniu niezbędnych formalności świątynię wraz z dzwonnica poświęcił ks. Walenty Tomaszewski – administrator i późniejszy biskup diecezji kujawsko-kaliskiej.
- 1835 – w dniu 9 sierpnia poświęcono kaplicę cmentarną wzniesioną z drewna pochodzącego z rozbiórki starego kościoła.
- 1836 – w aktach wizytacji z 7 stycznia znalazła się informacja o konieczności remontu nowo wzniesionej świątyni ze względu na użyte do budowy złej jakości materiały.

- 1843 – nowym dziedzicem Rudnik został Henryk Miączyński, który ożenił się z Masłowską.
- 1858 – w aktach wizytacja z 2 stycznia zapisano, że w kościele było 5 ołtarzy, wszystkie drewniane, malowane i częściowo złocone; przy kościele zaś funkcjonowała szkoła ze spichlerzem i szpital.
- 1880 – Cieciulów liczył 56 domostw i 840 mieszkańców. Wieś była własnością szlachecką należącą do Stamirowskich.
- 1886 – Rudniki liczą 74 domy i 693 mieszkańców; w skład dóbr rudnickich wchodziły folwarki w Rudnikach, Błoniach, Faustyance, Kuźnicy, młyn Szafranek oraz, wsie Młyny, Janików i Dalachów.
- 1912 – parafia w Rudnikach liczy 3274 wiernych i należą do niej, oprócz Rudnik, wsie: Błonie, Dalachów, Faustianka, Glinki, Kolonia Jaworek, Janików, Kuźnica, Lampowizna, Łazy, Malaszków, Młyny, Porąbki, Skotnica i Teodorówka.
- 1921–1928 – w Rudnikach znajduje się Placówka Straży Celnej II linii „Rudniki” podległa Komisariatowi Straży Celnej „Jelonki”.
- 1925–1928 – budowa cegielni w Słowikowie.
- 1926 – budowa linii kolejowej Herby Nowe–Wieruszów ze stacjami Jaworzno i Rudniki-Janinów.
- 1930–1939 – w Rudnikach znajduje się Placówka Straży Granicznej II linii „Rudniki” podległa Komisariatowi Straży Granicznej „Rudniki”.
- 1941 – kościół w Rudnikach został nakazem okupantów zamknięty; proboszcz został wywieziony do obozu koncentracyjnego Dachau, gdzie zginął.
- 1945 – 2 lutego przybył do Rudnik nowy proboszcz ks. Marcei Dewudzki. Jego staraniem sprawiono nowe paramenty liturgiczne, wymalowano wnętrze kościoła i otynkowano jego mury zewnętrzne, wyremontowano również plebanię i budynki gospodarcze oraz organistówkę. Ponadto zwieszono nowe dzwony w dzwonnicy, które poświęcono 10 lutego 1946 r.
- 1975–1998 – Gmina Rudniki należy do województwa częstochowskiego.
- od 1998 – Gmina Rudniki znajduje się w granicach powiatu oleskiego w województwie opolskim jako gmina wiejska. Obecnie jest podzielona na 21 sołectw: Bobrowa, Bugaj, Cieciulów, Chwiły, Dalachów, Faustianka, Janików, Jaworek, Jaworzno, Jelonki, Julianopol, Luźnica, Łazy, Młyny, Mirowszczyszna, Mostki, Odcinek, Porąbki, Rudniki, Słowików, Żytniów.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy ma swoją definicję ustawową, zawartą w *ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, gdzie w art. 2 pkt 16e stwierdzono, że przez krajobraz należy rozumieć *postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka*.

Krajobraz kulturowy gminy Rudniki ma charakter krajobrazu wiejskiego – z zabudową skupioną wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, z pojedynczymi dominantami przestrzennymi, jakimi są wieże kościołów i kominy dawnych cegielni. Uzupełnieniem krajobrazu gminy Rudniki – typowego dla tego regionu kraju – są zalesienia oraz zadrzewienia i szpalery śródpolne.

5.2.3. Zabytki nieruchomości

Zgodnie z definicją ustawową (art. 3 pkt 1 i 2) zabytek nieruchomy to: *nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.*

Zabytki nieruchome znajdujące się na terenie gminy Rudniki należą zasadniczo do trzech kategorii – obiekty i zespoły sakralne, budynki mieszkalne i budynki związane z działalnością produkcyjną lub komunikacją.

Do obiektów sakralnych zaliczają się kościoły: pw. św. Mikołaja w Rudnikach, pw. Świętej Trójcy w Jaworznie i pw. św. Marcina w Żytniowie oraz cmentarze w tych samych miejscowościach. Nielicznymi już, mającymi historyczny charakter budynkami mieszkalnymi są drewniane domy znajdujące

się m.in. w Młynach, Rudnikach, Teodorówce a zwłaszcza w Żytniowie, a także charakterystyczne, niewielkie budynki wznoszone z piaskowca żelazistego oraz cegły, które znajdują się m.in. w Jaworznie czy Żytniowie.

Obiektami, świadczącymi dziś o dawnym rozwoju produkcji rolnej i materiałów budowlanych są młyny znajdujące się m.in. w Rudnikach i Młynach, pozostałości cegielni w Słowikowie i Faustiance oraz pozostałości pieca do wypału wapna w Młynach.

Na terenie gminy znajdują się także dwie stacje kolejowe – w Jaworznie i Janinowie (Rudniki) – związane z budową w latach 20. XX w. linii kolejowej z Herby Nowe–Wieruszów.

5.2.4. Zabytki ruchome

Zgodnie z definicją ustawową (art. 3 pkt 1 i 3) zabytek ruchomy jest: *rzeczą ruchomą, ich częścią lub zespołem, będącym dziełem człowieka lub związanym z jego działalnością i stanowiącym świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.*

Najważniejszym zbiorem zabytków ruchomych z terenu gminy Rudniki jest wyposażenie i wystrój kościołów parafialnych w Rudnikach, Żytniowie i Jaworznie. Należą do nich m.in. ołtarze, konfesjonały, rzeźby i różnego rodzaju paramenty liturgiczne, pochodzące generalnie z okresu od XVIII do początków XX w.

Do zabytków ruchomych zaliczyć również należą także historyczne nagrobki na cmentarzach oraz przydroże kapliczki i krzyże.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z definicją ustawową (art. 3 pkt 1 i 4) zabytek archeologiczny jest: *zabytkiem nieruchomym, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytkiem ruchomym, będący tym wytworem.*

W granicach gminy Rudniki zlokalizowanych jest 112 stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, żadne ze stanowisk archeologicznych nie zostało wpisane do rejestru zabytków.

Zabytki archeologiczne z terenu Gminy Rudniki wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków⁴¹

L.p.	Miejscowość	Typ stanowiska	Chronologia stanowiska	Nr st. w miejscowości	Arkusz AZP
1	Bobrowa	śląd osadniczy osada śląd osadniczy	epoka kamienia kultura łużycka – młodsza epoka brązu późne średniowiecze XIV–XV	1	83-44
2	Bobrowa	osada	kultura łużycka – epoka brązu	2	83-44
3	Bobrowa	śląd osadniczy	kultura łużycka – schyłek epoki brązu	3	83-44
4	Bugaj	obozowisko śląd osadniczy	epoka kamienia okres wpływów rzymskich	1	82-43
5	Bugaj	osada	późne średniowiecze XIV–XV	11–12	82-43
6	Bugaj	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	13	82-43
7	Bugaj	osada	późne średniowiecze XIV–XV	14	82-43
8	Bugaj	śląd osadniczy	neolit – kultura pucharów lejkowatych	15	82-43
9	Cieciutów		epoka kamienia	1–2	82-44
10	Cieciutów		okres prahistoryczny	3	82-44
11	Dalachów	osada	późne średniowiecze XIV–XV	1–2	81-43
12	Dalachów	osada	późne średniowiecze XIV–XV	3	81-43
13	Faustianka	śląd osadniczy	pradzieje, późne średniowiecze XIV–XV, okres nowożytny XVI–XVIII	1	81-43
14	Faustianka	osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu, późne średniowiecze XIV–XV	2	81-43
15	Jaworek	śląd osadniczy śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV okres nowożytny XVI–XVIII	1	81-43

⁴¹ Na podstawie zestawienia stanowisk archeologicznych w: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rudniki* [zmiana 2/2018], Tab. 11.

16	Jaworek	osada osada	późne średniowiecze XIV–XV okres nowożytny XVI–XVIII	2	81-43
17	Jaworek	osada	późne średniowiecze XIV–XV	3–4	81-43
18	Jaworek	osada	wczesne średniowiecze XI–XII; późne średniowiecze XIV–XV	5	82-43
19	Jaworek	osada	kultura łużycka – epoka brązu	6	82-43
20	Jaworek	osada	późne średniowiecze XIV–XV	7	82-43
21	Jaworzno		epoka brązu i wczesna epoka żelaza	1	82-44
22	Jaworzno		późne średniowiecze XIV–XV, okres nowożytny XVI–XVIII	2	82-44
23	Jaworzno		okres prahistoryczny	3	82-44
24	Jaworzno		okres prahistoryczny; okres nowożytny XVI–XVIII	4	82-44
25	Jaworzno		okres prehistoryczny; późne średniowiecze; okres nowożytny	5, 7	82-44
26	Jaworzno		okres nowożytny XVI–XVIII	6	82-44
27	Jelonki	śląd osadniczy osada	kult przeworska – okres wpływów rzymskich późne średniowiecze XIV–XV	1	82-43
28	Jelonki	osada	późne średniowiecze XIV–XV	2, 5	82-43
29	Jelonki	śląd osadniczy osada	epoka kamienia kultura łużycka – V okres epoki brązu	3	82-43
30	Jelonki	osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu (Hallstatt)	4	82-43
31	Julianopol		okres nowożytny XVI–XVIII	1	82-44
32	Julianopol		późne średniowiecze; okres nowożytny XVI–XVIII	2–3	82-44
33	Julianopol		okres prahistoryczny	4	82-44
34	Kuźnica	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	1	81-43
35	Kuźnica	osada	późne średniowiecze XIV–XV	2	81-43
36	Kuźnica	osada śląd osadniczy	późne średniowiecze XIV–XV okres nowożytny XVI–XVIII	3	81-43
37	Łazy	śląd osadniczy osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu późne średniowiecze XIV–XV	1	81-43
38	Łazy	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	2	81-43
39	Łazy	śląd osadniczy	neolit	3	81-43
40	Łazy	osada osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu późne średniowiecze XIV–XV	4	81-43
41	Mirowszczyzna		epoka brązu i wczesna epoka żelaza, okres wpływu rzymskich	1	81-44
42	Mirowszczyzna		okres prahistoryczny, okres nowożytny XVI–XVIII	2	81-44
43	Mirowszczyzna	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	3, 5	81-44

44	Mirowszczyzna	osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu (Hallstatt)	4	81-44
45	Mirowszczyzna	osada	późne średniowiecze XIV–XV	6–8, 11	81-44
46	Mirowszczyzna	osada	kultura łużycka - epoka brązu	9, 10	81-44
47	Młyny	cmentarzysko	kultura przeworska – okres wpływów rzymskich	1	81-43
48	Młyny	nieokreślony	pradzieje – kultura łużycka, późne średniowiecze XIV–XV	2	81-43
49	Młyny	nieokreślony	kultura łużycka – schyłek epoki brązu, okres nowożytny XVI–XVIII	3	81-43
50	Młyny	osada	późne średniowiecze XIV–XV, okres nowożytny XVI–XVIII	4	81-43
51	Młyny	śląd osadniczy	pradzieje	5	81-43
52	Młyny	śląd osadniczy osada śląd osadniczy osada	neolit, kultura łużycka – V okres epoki brązu kultura przeworska – okres wpływów rzymskich okres wędrówek ludów późne średniowiecze XIV–XV	6	81-43
53	Mostki	śląd osadniczy śląd osadniczy osada	epoka kamienia kultura łużycka – epoka brązu późne średniowiecze XIV–XV	1	81-44
54	Mostki	osada	późne średniowiecze XIV–XV	2–3	81-44
55	Mostki	śląd osadniczy osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu późne średniowiecze XIV–XV	4	81-44
56	Odcinek	śląd osadniczy	epoka kamienia lub brązu, V okres epoki brązu	1	81-43
57	Odcinek	obozowisko	mezolit; epoka kamienia	2, 5	81-43
58	Odcinek	osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu	3	81-43
59	Odcinek	śląd osadniczy	neolit; epoka kamienia	4, 6	81-43
60	Odcinek	śląd osadniczy	neolit – kultura pucharów lejkowatych; pradzieje	7	81-43
61	Rudniki	nieokreślony	kultura łużycka – schyłek epoki brązu / początek epoki żelaza	1	81-32
62	Rudniki	śląd osadniczy osada osada	kultura przeworska – okres wpływów rzymskich późne średniowiecze XIV–XV okres nowożytny XVI–XVIII	2	81-32
63	Rudniki	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	3	81-32
64	Rudniki	śląd osadniczy osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu późne średniowiecze XIV–XV	4–5	81-32
65	Rudniki	śląd osadniczy śląd osadniczy osada osada	epoka kamienia kultura przeworska – okres wpływów rzymskich średniowiecze XIV–XV okres nowożytny XVI–XVIII	6	81-32
66	Skotnica	śląd osadniczy	późne średniowiecze XIV–XV; okres nowożytny XVI–XVIII	7	81-43
67	Skotnica – Porąbki	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	1	81-43

68	Słowików	śląd osadniczy osada	pradzieje wczesne średniowiecze XI–XII	1	81-44
69	Słowików	osada	kultura łużycka – V okres epoki brązu; wczesne średniowiecze XI–XII	2	81-44
70	Żytniów	osada	późne średniowiecze XIV–XV	1, 3–6	82-43
71	Żytniów	osada śląd osadniczy	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	2	82-43
72	Żytniów	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	7	82-43
73	Żytniów	osada	późne średniowiecze XIV–XV	8–11	82-43
74	Żytniów	śląd osadniczy	pradzieje; późne średniowiecze XIV–XV	12	82-43
75	Żytniów	osada	późne średniowiecze XIV–XV	13–30	82-43
76	Żytniów	osada	pradzieje; późne średniowiecze XIV–XV	31	82-43
77	Żytniów	osada śląd osadniczy	kultura trzciniecka – epoka brązu późne średniowiecze XIV–XV	32	82-43
78	Żytniów	śląd osadniczy osada	pradzieje późne średniowiecze XIV–XV	33	82-43
79	Żytniów	śląd osadniczy osada	pradzieje wczesne średniowiecze XI–XII	34	82-43

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych

Instytucją na terenie gminy Rudniki gromadzącą zbiory zabytków ruchomych jest: nowo powstałe Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi, które przejęło zadania realizowane wcześniej przez Gminną Izbę Tradycji prowadzoną przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji.

W Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi gromadzone będą i eksponowane zbiory starych sprzętów codziennego użytku, maszyn rolniczych i innych historycznie cennych przedmiotów związanych z terenem gminy Rudniki i zamieszkującą go społecznością. Zgromadzone eksponaty będą pokazywać historię regionu, dawne rzemiosła wiejskie, a także prezentować wygląd dawnej wiejskiej chaty.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

„Niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności [...]⁴².

⁴² Konwencja UNESCO Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. – Dz.U. z 2011 r. Nr 172, poz. 1018; art. 2 ust. 1.

Zgodnie z treścią Konwencji UNESCO, „niematerialne dziedzictwo kulturowe” przejawia się m.in. w następujących działach:

- a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) sztuki widowiskowe;
- c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym⁴³.

Jednym z najważniejszych celów Konwencji UNESCO jest w stosunku do „niematerialnego dziedzictwa kulturowego”, jest jego ochrona, rozumiana jako utrwalenie, zachowanie i przekazanie dziedzictwa następnym pokoleniom, co sprawia, że jest ono wciąż żywe, a jednocześnie może się zmieniać i dostosowywać. Dotyczy to przede wszystkim przekazywania umiejętności oraz wiedzy o jego znaczeniu.

Ochrona skupia się głównie na procesach przekazywania elementów dziedzictwa niematerialnego z pokolenia na pokolenie, a nie na wytwarzaniu konkretnych środków, za pomocą których jest wyrażane (takich jak przedstawienia taneczne, pieśni, instrumenty muzyczne czy rzemiosło). Polega głównie na podtrzymaniu woli zachowania i przekazania tych aspektów dziedzictwa niematerialnego, które są ważne dla następnych pokoleń przez wspólnoty, grupy i jednostki.

Aby dziedzictwo niematerialne wciąż było żywe, musi przede wszystkim pozostać istotne dla danej społeczności, być regularnie praktykowane i przyswajane w jej obrębie i pomiędzy pokoleniami. Działania mające na celu ochronę muszą zatem angażować wspólnoty, grupy, a w niektórych wypadkach także jednostki, które kultywują takie dziedzictwo. Społeczności same muszą brać udział w identyfikowaniu i definiowaniu niematerialnego dziedzictwa kulturowego – to właśnie one decydują o tym, które praktyki stanowią część ich dziedzictwa kulturowego.

Stając się w 2011 roku stroną Konwencji, Polska przyjęła na siebie obowiązek opracowania i wdrożenia krajowego i pełnego systemu stałej i konsekwentnej ochrony, między innymi przez dokumentację zjawisk z zakresu objętego zapisami Konwencji oraz stworzenie zgodnie z zapisami Konwencji, jednego lub kilku spisów dziedzictwa niematerialnego dotyczącego zjawisk z obszaru danego kraju. Realizacją tego zobowiązania jest ustanowienie Krajowej Listy Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, której prowadzenie zostało powierzone Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa⁴⁴.

Realizacją zadań związanych z utrwalaniem i kultywowaniem dziedzictwa niematerialnego na terenie gminy Rudniki są: Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi. Do najważniejszych działań zaliczyć można m.in.:

- **Międzynarodowy Konkurs Plastyki Obrzędowej** – konkurs należy do najciekawszych i największych przedsięwzięć kulturalnych województwa opolskiego. Biorą w nim udział twórcy ludowi z wielu regionów Polski oraz z zagranicy. Bardzo duży nacisk kładziony jest na aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży, aby dzięki temu sztuka ludowa miała szansę

⁴³ Konwencja UNESCO..., art. 1, ust. 2.

⁴⁴ Por.: <http://niematerialne.nid.pl/>

przetrwąć – wykonują oni m.in. maski i przebrania kołędnicze, tradycyjne ozdoby choinkowe, szopki bożonarodzeniowe, a także kwiaty z bibuły, palmy wielkanocne czy pięknie zdobione pisanki wielkanocne.

- Działalność **Zespołu Folkorystycznego „Rudniczanie”** – jest to założony w 1985 r. Jest to zespół śpiewaczy z akompaniamentem (akordeon i skrzypce). W repertuarze posiada m.in. dawne pieśni z terenu ziemi wieluńskiej oraz regionalne pieśni ludowe, okolicznościowe i biesiadne.
- **Kultywowanie tradycji rękodzieła ludowego** – twórcy z terenu gminy Rudniki to m.in.: Irena Tobis z Rudnik – kwiaty z bibuły, wieńce dożynkowe, wyroby z masy solnej; Janina Napieraj z Żytniowa – pająki, kwiaty z bibuły; Wiesława Grzybowska z Jaworka – wieńce dożynkowe; Mariola Karmańska z Młynów – wieńce dożynkowe; Lidia Surlej z Żytniowa – kwiaty z bibuły; Teodora Jabłońska z Dalachowa – hafciarstwo, zdobienie jaj wielkanocnych „obszywanki”; Janina Sosnowska – koronkarstwo; Magdalena Szymańska – hafciarstwo, koronkarstwo⁴⁵.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Ustawowymi formami ochrony zabytków – wymienionymi w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
 - 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na obszarze Gminy Rudniki znajdują się zabytki objęte dwoma z ww. form ochrony – wpisem do rejestru zabytków (zabytki nieruchome i zabytki ruchome) oraz ustaleniami ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych znajdujące się na terenie Gminy Rudniki

L.p.	Obiekt	Adres	Treść decyzji	Datowanie	Numer decyzji	Data wpisu
1	Kościół parafialny pw. św. Marcina	Żytniów	Kościół [drewniany] został w roku 1817 sprowadzony z Trzebnicy (Śląsk). W 1907 r. rozbudowany, przy czym nadano mu charakter pseudogotycki.	przed 1817 [k. XVII]	490-XIV-63 [977] [977/67]	12.08.1949 [30.12.1967]

⁴⁵ Na podstawie: <http://kultura.rudniki.pl/573/aktualnosci-kulturalne.html>

			[kościół parafialny pw. św. Marcina wraz z najbliższym otoczeniem]			
2	Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy	Jaworzno	Kościół drewniany, zbudowany w początku wieku XVI, rozbudowany w 1767 r., przebudowany w wieku XX.	XVI [1767, 1921–1923]	939/67	30.12.1967
3	Dwór [z pozostałościami parku]	Stary Bugaj	[Wpisany do rejestru] ze względu na walory historyczno-artystyczne obiektu, powstałego prawdopodobnie w 2 połowie XVIII w., obecnie mającego cechy neoklasycystycznego	2 poł. XVIII [1832]	395/83	26.11.1983

Zabytki wpisane do rejestru zabytków ruchomych znajdujące się na terenie Gminy Rudniki

L.p.	Obiekt	Adres	Treść decyzji / zakres ochrony	Datowanie	Numer decyzji	Data wpisu
1	Zespół zabytków ruchomych z kościoła parafialnego pw. św. Marcina	Żytniów	12 elementów wystroju i wyposażenia świątyni <i>[Na wyposażenie wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Marcina w Żytniowie składają się ołtarze, zdobiące je rzeźby i obrazy powstałe w 2 poł. XVIII w. i na pocz. XIX w. odznaczające się cechami stylu późnobarokowego, rokokowego w jego prowincjonalnej odmianie. Wśród nich wartościami artystycznymi wyróżniają się dwa boczne, rokokowe ołtarze, obrazy: „św. Wojciech”, „św. Stanisław wskrzeszający Piotrowina”. Zapewne część wyposażenia wnętrza pochodzi z kościoła wzniesionego w 1714 r. a spalonego w 1803 r. a część z nowo wybudowanego w 1817 roku kościoła /m.in. ołtarz główny, dwa ołtarze w kaplicach/ z materiału pochodzącego z rozebranego kościoła w Trzcinicy]</i>	XVIII–XIX	ks B-98/1-12/97 [ks.B.t.II-84/1-12/06]	10.10.1997 [17.10.2006]
2	Zespół zabytków ruchomych z kościoła parafialnego pw. Trójcy Przenajświętszej	Jaworzno	12 elementów wyposażenia i wystroju świątyni <i>[Obecny kościół drewniany pw. Trójcy Przenajświętszej w Jaworznie został wybudowany na początku XVI w., a następnie rozbudowany w 1767 r. i w 1922 r. Wewnątrz kościoła znajduje się zróżnicowane wyposażenie będące przykładem przemian artystycznych, jakim podlegała sztuka na przestrzeni od XVIII w. do XX w. Najliczniejszą grupę obiektów znajdujących się we wnętrzu kościoła stanowią zabytki barokowe pochodzące z XVIII w. Poza</i>	XVIII–XX	ks.B.t.II-98/1-12/07	23.05.2007

			<p>oltarzem głównym i bocznym należą do niej: chrzcielnica, rzeźby – Św. Stanisław Biskup, Św. Ludwik IX, krucyfiks procesyjny, Św. Antoni Padewski, Św. Dominik Guzman oraz obrazy – „Św. Roch”, „Adoracja Matki Boskiej przez Św. Dominika (?)”, „Trójca Święta”]</p>			
--	--	--	---	--	--	--

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Spis obiektów wchodzących w skład gminnej ewidencji zabytków został umieszczony w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2017–2020. Informacja o sporządzeniu nowych kart adresowych oraz o zamiarze włączenia kart adresowych do gminnej ewidencji zabytków została umieszczona w obwieszczeniach opublikowanych w dn. 5 maja 2020 r⁴⁶, a także informacji UG Rudniki o zgodzie na wyłączenie niektórych obiektów z gminnej ewidencji zabytków.

Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie Gminy Rudniki⁴⁷

L.p.	Obiekt	Adres	Ochrona konserwatorska		Uwagi
			Nr rejestru zabytków	WEZ	
1	Dom mieszkalny [ob. sklep]	Bobrowa 21		X	<p>obiekt do wyłączenia z GEZ ze względu na całkowitą utratę wartości zabytkowych</p>
2	Dom mieszkalny	Bugaj Nowy 23A		X	
3	Dwór w zespole parkowym [ob. dom mieszkalny]	Stary Bugaj 50A	395/83	X	
4	Dawny park w zespole dworskim	Stary Bugaj 50A	395/83	X	
5	Dom mieszkalny i budynek gospodarczy	Cieciutów 3		X	
6	Dawna gospoda [ob. dom mieszkalny i sklep]	Dalachów 214		X	<p>obiekt do wyłączenia z GEZ ze względu na całkowitą utratę wartości zabytkowych</p>

⁴⁶ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2017–2020, s. 15–17; Obwieszczenie o sporządzeniu nowych kart adresowych dla niżej wymienionych zabytków zawartych w Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Rudniki z dn. 5 maja 2020 r.; Obwieszczenie o zamiarze włączenia do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Rudniki niżej wymienionych kart adresowych z dn. 5 maja 2020 r.

⁴⁷ Na podstawie: Zarządzenia Nr 2/2019 Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 10 października 2019 r. w sprawie wojewódzkiej ewidencji zabytków - <https://wuo.zopole.bip.gov.pl/rejestry/ewidencja.html>

					
7	Cegielnia	Faustianka		X	
8	Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej	Jaworzno	939/67	X	
9	Dzwonnica przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej	Jaworzno		X	
10	Dawna plebania [ob. kaplica] przy kościele pw. Trójcy Przenajświętszej	Jaworzno		X	
11	Cmentarz parafialny	Jaworzno		X	
12	SP im. Mikołaja Kopernika w Jaworznie	Mirowszczyzna 43		X	
13	Stacja kolejowa	Jaworzno		X	
14	Dom mieszkalny	Jaworzno 8		X	
15	Stacja kolejowa Janinów z domem kolejowym	Młyny		X	
16	Dom mieszkalny [drewniany]	Młyny 30		X	
17	Piec wapienniczy	Młyny		X	
18	Kościół pw. św. Mikołaja	Rudniki		X	proponowane rozważenie wpisu do rejestru zabytków województwa opolskiego
19	Dzwonnica i kaplica przy kościele pw. św. Mikołaja	Rudniki		X	j.w.
20	Plebania przy kościele pw. św. Mikołaja	Rudniki, ul. Wieluńska 2		X	
21	Cmentarz parafialny	Rudniki		X	
22	Gminna Biblioteka Publiczna	Rudniki, ul. Wojska Polskiego 12		X	
23	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 2		X	obiekt do wyłączenia z GEZ ze względu na całkowitą utratę wartości zabytkowych
24	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 4			obiekt do wyłączenia z GEZ ze względu na całkowitą utratę wartości zabytkowych

					
25	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 15–15B		X	
26	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 17		X	
27	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 19		X	
28	Dom mieszkalny	Rudniki, ul. Częstochowska 60		X	
29	Młyn motorowy	Rudniki, ul. Traugutta 11		X	
30	Młyn motorowy	Rudniki, ul. Częstochowska 67		X	
31	Pomnik ofiar I i II wojny światowej	Rudniki, ul. Częstochowska 2		X	
32	Symboliczny grób Nieznanego Żołnierza na cmentarzu parafialnym	Rudniki			
33	Dom mieszkalny przy d. cegielni wraz z kominem dawnej cegielni	Słowików 11		X	Zalecana rozbiórka górnej partii komina grożącej zawaleniem
34	Dom mieszkalny [drewniany]	Teodorówka 14		X	
35	Kościół pw. św. Marcina	Żytniów	977/67	X	
36	Dzwonnica przy kościele pw. św. Marcina	Żytniów		X	

37	Plebania przy kościele pw. św. Marcina	Żytniów		X	
38	Cmentarz parafialny	Żytniów		X	
39	Cmentarz epidemiologiczny (choleryczny)	Żytniów		X	
40	Park podworski [pozostałości dawnego dworskiego parku krajobrazowego – ob. aleja podworska]	Żytniów		X	
41	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 38		X	
42	Dom mieszkalny	Żytniów 130		X	
43	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 143		X	
44	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 163		X	
45	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 166		X	
46	Dom mieszkalny	Żytniów 169		X	
47	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 178A		X	
48	Dom mieszkalny [drewniany]	Żytniów 200		X	
49	Kapliczka przydrożna	Skrzyżowanie dróg powiatowej i gminnej, pomiędzy miejscowościami Żurawie i Stawki Cieciewskie			

W Gminnej Ewidencji Zabytków, zgodnie z przepisami art. 22 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Aktem prawnym regulującym kwestię prowadzenia gminnej ewidencji zabytków jest Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W 2019 weszła w życie nowelizacja części przepisów ww. rozporządzenia⁴⁸. Mają one zasadniczy wpływ na sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków – usuwając wątpliwości natury konstytucyjnej wyrażane m.in. przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Nowe przepisy spowodują – dla władz gmin prowadzących gminne ewidencje zabytków – konieczność wykonywania obowiązków o charakterze informacyjnym. Szczegółowe przepisy znalazły się w § 18b:

§ 18b. 1. O zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty, wójt

⁴⁸ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019.1886).

- (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości, która przestała być zabytkiem.*
- 2. Zawiadomienia o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku będącego historycznym układem urbanistycznym lub ruralistycznym, historycznym zespołem budowlanym, terenem, na którym znajduje się znaczna ilość zabytków archeologicznych lub nieruchomością o nieuregulowanym stanie prawnym do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej takiego zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej takiego zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty dokonuje się w drodze obwieszczenia umieszczonego na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej.*
 - 3. Zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków umieszcza się na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej do czasu zamieszczenia informacji odpowiednio o włączeniu karty adresowej zabytku, o włączeniu nowej karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo o wyłączeniu karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków.*
 - 4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków.*
 - 5. Do zawiadomienia o włączeniu karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków lub o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku dołącza się odpowiednio potwierdzoną kopię karty adresowej zabytku albo nowej karty adresowej zabytku.*

Zmianie uległ także wzór karty adresowej zabytku wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków. Najbardziej znaczące jest wprowadzenie dwóch nowych pozycji: 8. *Historia, opis i wartości* oraz 9. *Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji*. W wyniku tych zmian konieczne będzie określenie wartości zabytku uzasadniających sporządzenie karty adresowej GEZ oraz włączenie jej gminnej ewidencji zabytków, a także określenie najpilniejszych postulatów konserwatorskich wobec tego zabytku.

Co istotne, zgodnie z nowelizacją ww. rozporządzenia karty adresowe znajdujące się obecnie w gminnej ewidencji zabytków nie będą musiały być aktualizowane.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Zabytkami o najwyższym znaczeniu dla Gminy Rudniki są przede wszystkim historyczne układy przestrzenne wsi – zwłaszcza Rudniki, Żytniów, Jaworzno oraz obiekty sakralne.

Układy przestrzenne wsi mają w znacznym stopniu utrzymane historyczne układy przestrzenne oparte na historycznej sieci drogowej. Ich współczesny rozwój ma charakter polegający najczęściej na wymianie zdegradowanej substancji – wznoszenie nowych budynków

mieszkalnych i gospodarczych. Jedynie w przypadku Rudniki rozwój wsi w kierunku północnym spowodował zakłócenie pierwotnego układu wsi rozciągającej się w kierunkach wschód–zachód.

Do obiektów sakralnych należy zaliczyć trzy znajdujące się na terenie gminy Rudniki kościoły: w samych Rudnikach, w Jaworznie i w Żytniowie, a także cmentarze mające charakter dominant krajobrazowych.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.

Analiza szans i zagrożeń

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • przekształcony w niewielkim stopniu krajobraz kulturowy gminy z historycznie ugruntowanymi dominantami – kościołami • harmonijny rozwój przestrzenny wsi z ograniczeniem ekspansji zaburzającej historycznie ukształtowane układy przestrzenne • zachowane obiekty sakralne i dość liczna tradycyjna zabudowa drewniana i z piaskowca żelazistego • duży potencjał Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi w Rudnikach – w gromadzenia zabytków materialnej kultury wiejskiej, a szczególnie w kultywowaniu tradycji niematerialnych • dogodna dostępność komunikacyjna – drogowa i kolejowa 	<ul style="list-style-type: none"> • trudny dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania opieki nad zabytkami dla prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych • niska świadomość społeczna lokalnych walorów środowiska kulturowego • niezbyt dobrze rozwinięta infrastruktura okołoturystyczna • zbyt mała wiedza turystów o walorach turystycznych i kulturowych gminy • niedostateczna promocja walorów kulturowych gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój funkcji turystycznych i krajoznawczych w oparciu w szczególności o walory krajobrazowe • współpraca regionalna w zakresie dobrych praktyk ochrony, kształtowania i wykorzystania dziedzictwa kultury • popularyzacja wiedzy o walorach kulturowych gminy wśród społeczności lokalnej i potencjalnych turystów • rozwój i wspieranie inicjatyw zmierzających do poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych • wzrost zaangażowania lokalnej społeczności w opiekę nad zabytkami • wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz dziedzictwa kulturowego • podejmowanie działań na rzecz włączenia dziedzictwa kulturowego w budowanie tożsamości społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak funduszy na właściwe utrzymanie i konserwację zabytków • pogarszanie stanu zachowania obiektów zabytkowych w przypadku braku bieżących prac remontowych i konserwatorskich • rozwój form zagospodarowania terenów (w szczególności zabudowy) w sposób dysharmonizujący z krajobrazem kulturowym gminy • zastępowanie starej zabudowy lub uzupełnianie jej nowymi obiektami o obcych dla regionu formach architektonicznych • budowa nowych elementów, „obcych” w krajobrazie kulturowym gminy, np. maszty i stacje bazowe telefonii komórkowej, nośniki reklamowe itp. • brak społecznego zrozumienia i szacunku dla walorów środowiska kulturowego

7. Założenia programowe

Realizacja *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024* będzie się odbywać w oparciu o dwa priorytety:

- I. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy Rudniki;
- II. Edukacja i promocja – dziedzictwo kulturowe jako podstawa budowania tożsamości i świadomości „małej ojczyzny” – Gminy Rudniki.

W ramach każdego z nich ustalone zostały kierunki działań oraz zaplanowane zadania do zrealizowania w okresie 2021–2024.

Przyjęty sposób realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki, w czteroletniej (2020–2023) perspektywie, ma doprowadzić do:

- wdrożenia konsekwentnej polityki samorządu w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, w tym w szczególności w sferze polityki przestrzennej,
- wdrożenia norm prawnych oraz dobrych praktyk w sferze ochrony krajobrazu kulturowego gminy,
- racjonalnego wykorzystania środków finansowych pochodzących z budżetu gminy do prowadzenia lub wspierania prac konserwatorskich przy zabytkach oraz wypracowania polityki pozyskiwania środków (na realizację zadań konserwatorskich i rewitalizacyjnych) na rzecz gminy oraz w ramach partnerstw z innymi podmiotami,
- włączenie lokalnej społeczności w działania na rzecz opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym gminy i wspieranie aktywności w tej sferze instytucji kultury i organizacji społecznych,
- wspieranie działań edukacyjnych, promujących dziedzictwo materialne i niematerialne gminy, stworzenie mechanizmów wspierania w tej sferze aktywności Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji oraz organizacji społecznych.

7.1. Priorytety, kierunki i działania Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024

Priorytet I. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego Gminy Rudniki			
Kierunek działania 1. Tworzenie warunków prawnych dla właściwej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami			
Działanie	Charakterystyka	Przewidywane źródła finansowania	Przewidywany termin realizacji
Działanie 1. Przyjęcie przez Radę Gminy „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata	Rada Gminy Rudniki przyjmie – na mocy uchwały – <i>Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki</i> . Jest to dokument o charakterze strategicznym, w którym określone zostały kierunki polityki	środki budżetu Gminy Rudniki	2021–2024

2021–2024 oraz okresowe monitorowanie jego realizacji.	publicznej w sferze ochrony zabytków i opieki nad zabytkami do realizacji przez władze samorządowe gminy.		
Działanie 2. Sporządzenie nowego Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Gminy Rudniki.	<p>Na każdej gminie ciąży obowiązek opracowania – zgodnie z treścią art. 88 ust. 2 <i>ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</i> oraz treścią § 4 ust. 2 <i>Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych</i>⁴⁹ – Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego oraz sytuacji kryzysowych.</p> <p>Plan – zgodnie z treścią § 3 ust. 2 winien być sporządzony odpowiednio do przewidywanych i realnych zagrożeń (np. pożar, powódź, ulewa, wichura, katastrofa budowlana, atak terrorystyczny, konflikt zbrojny), zaś zgodnie z treścią § 3 ust. 2 powinien zawierać, w szczególności: 1) informacje niezbędne do realizacji prac przygotowawczych oraz sprawnego koordynowania i zarządzania ochroną w poszczególnych etapach działania; 2) wykaz osób uprawnionych do podejmowania decyzji i zarządzania ochroną; 3) wyszczególnienie sposobów przepływu informacji na wszystkich stopniach zarządzania.</p>	środki budżetu Gminy Rudniki	2021
Działanie 3. Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniająca zapisy dotyczące ochrony zabytków i ochrony krajobrazu kulturowego gminy.	Sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Rudniki.	środki budżetu Gminy Rudniki	zadanie stałe
Działanie 4. Pełna weryfikacja zasobu zabytków z terenu gminy Rudniki i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków.	<p>Gminna ewidencja zabytków Gminy Rudniki została oparta zasadniczo na spisie obiektów zabytkowych figurujących w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.</p> <p>Dla pełnego zobrazowania stanu zasobu zabytków niezbędne jest przeprowadzenie kompleksowego rozpoznania zasobów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Rudniki</p> <p>Następnie na podstawie wyników rozpoznania należy przeprowadzić aktualizację gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>Gminna ewidencja zabytków powinna następnie podlegać okresowej (dwa lata) weryfikacji.</p>	środki pomocowe, środki budżetu Gminy Rudniki	2021–2023

⁴⁹ Dz.U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153.

Działanie 5. Coroczne przeznaczanie środków z budżetu Gminy Rudniki na dofinansowywanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków.	Zgodnie z <i>Uchwałą Nr XXXVI/275/2018 Rady Gminy Rudniki z dnia 26 czerwca 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, znajdujących się na obszarze gminy Rudniki</i> , w budżetach na kolejne lata zapewniane będą odpowiednie środki na udzielanie dofinansowań do prac konserwatorskich realizowanych na terenie gminy przez właścicieli obiektów zabytkowych.	środki budżetu Gminy Rudniki	zadanie stałe
Priorytet II. Edukacja i promocja – dziedzictwo kulturowe jako podstawa budowania tożsamości i świadomości „małej ojczyzny” – Gminy Rudniki			
Kierunek działania 1. Działania edukacyjne w zakresie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy Rudniki			
Działanie 1. Kreowanie i wspieranie programów edukacyjnych kierowanych do użytkowników i właścicieli obiektów zabytkowych w zakresie stosowania zasad konserwatorskich.	Podejmowanie działań na rzecz tworzenia i realizowania programów edukacyjnych i szkoleniowych kierowanych do właścicieli obiektów zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w gminnej ewidencji zabytków) obejmujących różnorodne aspekty opieki nad zabytkami – konserwacji zabytku, zarządzania zabytkiem, finansowania konserwacji i eksploatacji zabytku. W szkoleniach należy wykorzystać istniejące materiały – dostępne na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa, takie jak np.: <i>Dziedzictwo obok Mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach</i> ⁵⁰ , <i>Piękne, polskie, drewniane – film</i> ⁵¹ .	środki budżetu Gminy Rudniki, środki pomocowe UE	działanie stałe
Działanie 2. Wspieranie projektów i programów badawczych i dokumentacyjnych zmierzających do pełnej inwentaryzacji przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie inicjatyw – we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury oraz Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami naukowo-badawczymi – na rzecz kreowania i realizacji projektów o charakterze badawczym i dokumentacyjnym dziedzictwa niematerialnego gminy Rudniki; • podejmowanie działań na rzecz ochrony i kultywowania przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Rudniki 	środki budżetu Gminy Rudniki, środki pomocowe UE	działanie stałe
Działanie 3. Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa i z okazji	Podejmowanie – we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury, Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi, organizacjami pozarządowymi i instytucjami kościelnymi – inicjatyw na rzecz	środki budżetu Gminy Rudniki	działanie stałe

⁵⁰ <http://samorzad.nid.pl/publikacje/dziedzictwo-obok-mnie-poradnik-zarzadzania-dziedzictwem-w-gminach/>

⁵¹ <http://samorzad.nid.pl/publikacje/piekne-polskie-drewniane-film/>

Międzynarodowego Dnia Zabytków	corocznej organizacji Europejskich Dni Dziedzictwa (wrzesień) i Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków (kwiecień), jako projektów edukacyjnych na rzecz ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.		
Działanie 4. Inicjowanie i wspieranie projektów / zajęć edukacyjnych związanych z ochroną i upowszechnianiem wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym.	<p>Podjęcie działań – we współpracy z instytucjami kultury, szkołami, a zwłaszcza organizacjami pozarządowymi – na rzecz tworzenia, propagowania i realizowania projektów edukacyjnych dotyczących lokalnego dziedzictwa kulturowego, jego przejawów, wartości i znaczenia dla rozwoju i tożsamości społeczności lokalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja w przedszkolach i szkołach programów związanych z ochroną lokalnego dziedzictwa kulturowego (organizowanie i wspieranie zajęć); • organizacja i wspieranie konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych, szczególnie realizowanych w przestrzeniach publicznych; • organizacja pikników rodzinnych i innych form aktywności rodzinnej w ramach wydarzeń związanych z lokalną historią, ważnymi postaciami gminy Rudniki; • organizacja i pomoc przy realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym. <p>W projektach można wykorzystywać materiały dostępne na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa, np. <i>Projektuj z dziećmi. Edukacja kulturowa w praktyce</i>⁵².</p>	środki budżetu Gminy Rudniki, środki pomocowe UE, sponsoring, środki prywatne	działanie stałe
Kierunek działania 2.			
Działania promujące materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe Gminy Rudniki			
Działanie 1. Rozbudowa i promocja gminnego systemu informacyjnego o zabytkach.	<p>Utworzenie w obrębie gminnego portalu internetowego zakładki dedykowanej szeroko rozumianemu dziedzictwu kulturowemu – materialnemu i niematerialnemu.</p> <p>Zamieszczanie treści dotyczących zabytków oraz elementów dziedzictwa niematerialnego wraz z zapewnieniem (m.in. we współpracy z GOKSiR, Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi oraz organizacjami pozarządowymi i grupami lokalnymi) stałego poszerzania zamieszczanych informacji.</p>	środki pomocowe UE, środki budżetu Gminy Rudniki	2021–2023
Działanie 2. Umieszczenie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znaku informacyjnego, iż zabytek ten podlega ochronie.	Starosta Powiatu Oleskiego, na podstawie przepisu art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami może – na zabytkach wpisanych do	środki budżetu Powiatu Oleskiego; środki budżetu Gminy Rudniki	2021–2022

⁵² <http://samorzad.nid.pl/publikacje/projektuj-z-dziecmi-edukacja-kulturowa-w-praktyce/>

	<p>rejestrze zabytków – umieścić oznaczenia zabytków, tzw. „błękitną tarczę”⁵³.</p> <p>W oparciu o obowiązujące przepisy należy sukcesywnie umieścić znak „błękitnej tarczy” na wszystkich zabytkach indywidualnie wpisanych do rejestru zabytków oraz na granicach obszarów wpisanych do rejestru zabytków.</p>		
--	---	--	--

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji założeń programowych, określonych w rozdziale VII, przyjmuje się następujące instrumentarium:

- **instrumenty prawne** – realizowane jako kompetencje władz samorządowych wywo-dzące się z przepisów ustawowych, m.in.: podejmowanie uchwał w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podejmowanie uchwał w sprawie ochrony krajobrazu kulturowego, podejmowanie uchwał w sprawie dofinansowywania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, działania na rzecz ustanawiania na terenie gminy społecznych opiekunów zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych w zakresie związanym z ochroną zabytków, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków, itp.;
- **instrumenty finansowe** – finansowanie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków) będących własnością gminy, udzielanie dotacji na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków nie stanowiących własności gminy (instytucje kościelne, właściciele prywatni, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe), aktywne pozyskiwanie środków z innych źródeł na realizację prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy oraz wspieranie innych właścicieli w pozyskiwaniu środków finansowych na prowadzenie prac konserwatorskich przy innych niż gminne obiektach zabytkowych;
- **instrumenty koordynacji** – konsekwentna realizacja projektów, programów i zadań dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w gminnych dokumentach strategicznych i dokumentach planistycznych; ustanowienie ścisłej współpracy w tym zakresie z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, właścicielami obiektów zabytkowych, instytucjami kościelnymi, a także innymi jednostkami samorządowymi szczebla powiatowego i wojewódzkiego;
- **instrumenty społeczne** – wdrożenie stałego systemu konsultacji społecznych projektów i dokumentów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego; realizacja badań opinii społecznych (np. ankietowych) odnośnie planowanych działań i projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, ale także wykorzystaniem go do np. rozwoju turystyki

⁵³ Wzór znaku został określony w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków – Dz.U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259.

kulturowej; inspirowanie i koordynowanie działań edukacyjne i szkoleniowych dla właścicieli obiektów zabytkowych; rozwijanie współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi w zakresie wszelkich działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;

- **instrumenty kontrolne** – wprowadzenie systemu monitorowania stanu realizacji zapisów dotyczących dziedzictwa kulturowego w strategicznych dokumentach gminnych; wprowadzenie systemu monitorowania stanu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy; wprowadzenie zasady okresowej aktualizacji gminnej ewidencji zabytków wraz z oceną stanu zachowania obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków; sporządzenie raportu z realizacji *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024*.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z treścią art. 87 ust. 1 odpowiedzialnym za sporządzenie Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 jest Wójt Gminy. Także do Jego obowiązków należy sporządzanie co dwa lata – na podstawie art. 87 ust. 5 – sprawozdania z realizacji programu opieki nad zabytkami i przedłożenie go do akceptacji Radzie Gminy.

Sporządzenie sprawozdania pozwoli na ocenę skuteczności realizacji zapisów Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024, pozwoli na ocenę realizacji wskaźników Programu, a także umożliwi sformułowanie i wprowadzenie do Programu niezbędnych korekt, zmian lub uzupełnień.

Dla właściwej oceny jakości realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 zastosowane zostaną następujące wskaźniki:

Priorytet I. Ochrona i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego Gminy Rudniki	
Kierunek działania 1. Tworzenie warunków prawnych dla właściwej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	
Działanie	Wskaźnik / Opis wskaźnika
Działanie 1. Przyjęcie przez Radę Gminy „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024 oraz okresowe monitorowanie jego realizacji.	<ul style="list-style-type: none"> • przyjęcie uchwałą RG <i>Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024</i>, • przedłożenie w 2022 r. przez Wójta Gminy Rudniki sprawozdania z realizacji Programu
Działanie 2. Sporządzenie nowego <i>Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Gminy Rudniki</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • % aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w stosunku do powierzchni gminy
Działanie 3. Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniająca zapisy dotyczące ochrony zabytków i ochrony krajobrazu kulturowego gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • gmina dysponuje aktualnym <i>Gminnym planem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych</i>.

Działanie 4. Pełna weryfikacja zasobu zabytków z terenu gminy Rudniki i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków.	<ul style="list-style-type: none"> • gmina dysponuje sprawozdaniem z pełnego rozpoznania zasobów zabytków z terenu gminy; • gmina miasto dysponuje zweryfikowaną, aktualną GEZ, • liczba obiektów ujętych w GEZ
Działanie 5. Coroczne przeznaczanie środków z budżetu Gminy Rudniki na dofinansowywanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków.	<ul style="list-style-type: none"> • wysokość środków przeznaczanych corocznie na dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych i ujętych w gminnej ewidencji zabytków, • liczba obiektów objętych dotacjami
Priorytet II.	
Edukacja i promocja – dziedzictwo kulturowe jako podstawa budowania tożsamości i świadomości „małej ojczyzny” – Gminy Rudniki	
Kierunek działania 1.	
Działania edukacyjne w zakresie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy Rudniki	
Działanie 1. Kreowanie i wspieranie programów edukacyjnych kierowanych do użytkowników i właścicieli obiektów zabytkowych w zakresie stosowania zasad konserwatorskich.	Wdrożone są stałe szkolenia (cykliczne lub organizowane w zależności od potrzeb) kierowane do właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.
Działanie 2. Wspieranie projektów i programów badawczych i dokumentacyjnych zmierzających do pełnej inwentaryzacji przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	Realizowane są działania badawczo-dokumentacyjne. W 2023 r. Gmina dysponuje katalogiem zidentyfikowanych i opisanych zjawisk ze sfery dziedzictwa niematerialnego zidentyfikowanych na terenie gminy.
Działanie 3. Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa i z okazji Międzynarodowego Dnia Zabytków	Corocznie organizowane są oba wydarzenia związane z ochroną i promocją zabytków.
Działanie 4. Inicjowanie i wspieranie projektów / zajęć edukacyjnych związanych z ochroną i upowszechnianiem wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym.	Realizowane są projekty edukacyjne w szerokiej współpracy z instytucjami kultury (np. GOKiR i CTSiHW), szkołami, a zwłaszcza organizacjami pozarządowymi
Kierunek działania 2.	
Działania promujące materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowego Gminy Rudniki.	
Działanie 1. Rozbudowa i promocja gminnego systemu informacyjnego o zabytkach.	Strony na portalu gminnym poświęcone zabytkom wypełniony jest podstawowymi i aktualizowanymi na bieżąco i uzupełnianymi treściami.
Działanie 2. Umieszczenie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znaku informacyjnego, iż zabytek ten podlega ochronie.	Zgodnie z przepisami, wszystkie obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Rudniki mają oznaczenia.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Bezpośrednim źródłem finansowania zadań zapisanych w *Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024* jest budżet Gminy Rudniki. Jednak znaczna część zadań zapisanych w *Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Rudniki na lata 2021–2024* może być finansowana z innych źródeł – np. poprzez pozyskiwanie dotacji ze środków publicznych, będących w dyspozycji:

- **Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego** w ramach Programów Ministra⁵⁴ takich jak:
 - ✓ *Ochrona zabytków*, którego celem jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane przez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne;
 - ✓ *Kolekcje muzealne*, którego celem jest wspieranie działalności muzeów poprzez tworzenie oraz systematyczne wzbogacanie zbiorów i kolekcji o randze narodowej i regionalnej;
 - ✓ *Wspieranie działań muzealnych*;
 - ✓ *Kultura ludowa i tradycyjna*;
 - ✓ *Ochrona zabytków archeologicznych*;
 - ✓ *Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci*;
 - ✓ *Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju*;
 - ✓ *„Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”*, której celem jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na pokrycie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach programów europejskich;
 - ✓ inne programy, w których mogą się mieścić cele związane z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego, np. program „Kultura cyfrowa”;
- **Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków** – dotacje udzielane są na podstawie przepisów *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (rozdz. 7). Szczegółowe zasady ubiegania się o dotację regulują przepisy rozporządzenia *Ministra Kultury z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków*⁵⁵ oraz zasad opisanych na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu⁵⁶;
- **Funduszu Kościelnego** zarządzanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – o wsparcie finansowe na prowadzenie prac konserwatorskich lub budowlanych przy zabytkowych obiektach sakralnych mogą ubiegać się jednostki kościelne⁵⁷;
- **Marszałka Województwa Opolskiego** – w ramach programów pomocowych – w tym w szczególności RPO Województwa Opolskiego na lata 2021–2027⁵⁸. Na stronach: www.funduszeuropejskie.gov.pl⁵⁹ i www.interreg-central.eu⁶⁰ znaleźć można aktualne

⁵⁴ Szczegółowe informacje – Szczegółowe informacje – <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-mkidn-2021>

⁵⁵ Dz.U. z 2017 r., poz. 1674.

⁵⁶ <https://www.wuozopole.pl/opieka/dotacje>

⁵⁷ Szczegółowe informacje – <https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-koscielny>

⁵⁸ <https://rpo.opolskie.pl/>

⁵⁹ Szczegółowe informacje – <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

⁶⁰ Szczegółowe informacje – <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/National-Contact-Point-PL.html>

informacje na temat europejskich funduszy strukturalnych i działających w ich ramach programów;

- **Narodowego Instytutu Dziedzictwa** – w ramach programów NID, np. *Wspólnie dla Dziedzictwa*⁶¹, adresowanego do organizacji pozarządowych, którego celem tworzenie warunków do zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego i wykorzystania jego wartości dla rozwoju społecznego obecnych i przyszłych pokoleń.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Zadania z zakresu ochrony zabytków jakie mogą być realizowane przez samorząd gminny mają swoje źródło w przepisach wielu aktów prawnych wymienionych w cz. 3 niniejszego dokumentu, w szczególności ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i *ustawy o samorządzie gminnym*, gdzie jako jedno z zadań własnych gminy uznano: [...] *sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami* (art. 7, ust. 1, pkt 9).

Jedną z form realizacji zadań gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest udzielanie dofinansowań na realizowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych. Podstawą tego działania jest przepis art. 81 ust. 1 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. W związku z nim Rada Gminy Rudniki podjęła *Uchwałę Nr XXXVI/275/2018 z dnia 26 czerwca 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, znajdujących się na obszarze gminy Rudniki*.

⁶¹ Szczegółowe informacje – https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Konkursy/WSPOLNIE-DLA-DZIEDZICTWA/EDYCJA%202019/index.php?sphrase_id=62634